लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

गण्डकी गाउँपालिका, गोरखा

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

गण्डकी गाउँपालिका, गोरखा

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि
(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य
(MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता
(Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फस्यौंटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फस्यौंट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

Office of the Auditor General

प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश

काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-३०

च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/128

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,
गण्डकी गाउँपालिका,
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
गोरखा।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको बेहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश
काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-३०
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/128

श्रीमान् अध्यक्षज्यू ,

गण्डकी गाउँपालिका, गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

गोरखा।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले त्यस गाउँपालिका आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक,पालिकाबाटपेस भएको २०८२ आषाढ मसान्तसम्मको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरूसमावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रूपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१. महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेमा यस पालिकाले तयार गरेको वित्तीय विवरणमा अन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय, विविध कोष लगायतका कारोबार समावेश गरेको छैन।

२.२. गाउँपालिकाको लेखापरीक्षणबाट रु.१ करोड १ लाख ४२ हजार बेरुजू देखिएकोमा प्रतिक्रिया प्राप्त नभएकोले असुल गर्नुपर्ने रु.५१ लाख १२ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रु.५ लाख ४७ हजार र नियमित गर्नुपर्ने रु.४४ लाख ८३ हजार गरी जम्मा रु.१ करोड १ लाख ४२ हजार बाँकी रहेको छ। गत वर्षसम्म कायम बेरुजू रु.९ करोड ४१ लाख ९८ हजार मध्ये रु.१ करोड ३० लाख ३८ हजार फस्र्योट भई यसवर्षको थप समेत हालसम्म अद्यावधिक बेरुजु रु. ९ करोड १३ लाख २ हजार बाँकी रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले गाउँपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौं।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ।गाउँकार्यपालिका, अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत गाउँपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आकडा मानिएको छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
६८	६१	१,०१,४१,९०४	०	०	०	०	६८	६१	१,०१,४१,९०४	५१,१२,४२५	४४,८२,१२६	५,४७,३५३	०	०	५०,२९,४७९	०

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
गोरखा	९,४१,९८,८४५		१,३०,३८,५७४	८,११,६०,२७१		१,०१,४१,९०४	९,१३,०२,१७५

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
			गत आर्थिक बर्षमा कायम बेरुजुको सम्परीक्षण	
१	२०८०/८१		सरकारी सम्पत्तिको संरक्षण र मर्मत कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत गरेको	१५,०३,९१७
२	२०८०/८१		समानीकरणबाट विद्यालयलाई अनुदान	१८,१०,०००
३	२०८०/८१		सञ्चार खर्च	३,२१,६००
४	२०८०/८१		वितरणमुखी कार्यक्रम	१७,२४,९३६
५	२०८०/८१		बैठक भत्ता	९९,४५०
६	२०८०/८१		बढी भुक्तानी(इन्धन)	१,५४,४९८

७	२०८०/८१		बढी निकासा	१,१९,७०९
८	२०८०/८१		फरक कार्यक्रममा खर्च	५,७४,०४०
९	२०८०/८१		प्रोत्साहन भत्ता	२३,१६,९८५
१०	२०८०/८१		कर्मचारी दरबन्दी तथा करार	३६,८२,१०७
११	२०८०/८१		उपभोक्ता /लाभग्राही समुह मार्फत वस्तु खरिद	२,७८,४३२
१२	२०८०/८१		उत्कृष्ट प्रोत्साहन अनुदान	३,००,०००
१३	२०८०/८१		असम्बन्धित कार्यमा भुक्तानी	१,५२,९००
जम्मा				१,३०,३८,५७४

गण्डकी गाउँपालिका, गोरखा

(८०४३६५०३३००)

गण्डकी गाउँपालिका , गोरखा

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय :- नेपालको संविधान अनुसार स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्धेश्यले यस पालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वयलाई प्रबर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्धेश्य रहेको छ । यस पालिका अन्तर्गत ८ वडा, ४२ सभा सदस्य, १२३.८६ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा २१३९४ जनसंख्या रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।०५।१३ देखि २०८२।०५।३० सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, अन्य कारोबार, सम्पत्ति तथा दायित्वको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु :- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा संलग्न छ ।

२ **आय ब्ययः**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम गाउँपालिकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा सहायता र स्थानीय सरकार संचालनमा भएका आय-व्यय हिसावको आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०) निम्न बमोजिम रहेको छ ।

क्र.स./ आर्थिक सङ्केत	विवरण	टिप्पणी नं	चालु आ.ब.को कारोबार			गत आ.ब. को कारोबार		
			नगद	तेस्रो पक्ष भुक्तानी (सोभ्कै भुक्तानी)	जम्मा	नगद	तेस्रो पक्ष भुक्तानी (सोभ्कै भुक्तानी)	जम्मा
	राजस्व, अनुदान र अन्य प्राप्ति,							
११०००	कर		९४९८१३७०.७	०	९४९८१३७०.७	८८३९७६५१.०७	०	८८३९७६५१.०७
१३०००	अनुदान		४२६३५८३९१.४१	०	४२६३५८३९१.४१	४२७०४०५३३.९	०	४२७०४०५३३.९
१४०००	अन्य राजस्व		१३३०६४५६.९१	०	१३३०६४५६.९१	१२७८९८१५.११	०	१२७८९८१५.११
१५०००	विविध प्राप्ति		०	०	०	२४११३४	०	२४११३४
क	कुल जम्मा प्राप्ति		५३४६४६२१९.०२		५३४६४६२१९.०२	५२८४६९१३४.०८		५२८४६९१३४.०८
३	चालु		३८१७६०४४६.८८	०	३८१७६०४४६.८८	३७६००६९४०.४४	०	३७६००६९४०.४४
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा		६६१८२१३२.४२	०	६६१८२१३२.४२	२३१४१८१९०.५९	०	२३१४१८१९०.५९
२२०००	मालसामान तथा सेवाको उपयोग		९९९५१५७५.९७	०	९९९५१५७५.९७	९४९९४६५३.१९	०	९४९९४६५३.१९
२५०००	सहायता (Subsidy)		९६७५७१.५३	०	९६७५७१.५३	९५,०००.००	०	९५,०००.००
२६०००	अनुदान		२०३३३४२१७.३१	०	२०३३३४२१७.३१	३४७४०३३०.२	०	३४७४०३३०.२
२७०००	सामाजिक सुरक्षा		१०४०७४५०.६५	०	१०४०७४५०.६५	१२५८०३६५.८६	०	१२५८०३६५.८६
२८०००	अन्य खर्च		९१७४९९	०	९१७४९९	२१७८४००.६	०	२१७८४००.६
४	पूंजीगत		१७१७१०५२४.९९	०	१७१७१०५२४.९९	१८१६८४९०८.१३	०	१८१६८४९०८.१३
३१११०	भवन तथा संरचना		२०३६७११९.८	०	२०३६७११९.८	२१४४८२४७.२५	०	२१४४८२४७.२५
३११२०	सवारी साधन, मेशिनरी औजार , फर्निचर्स तथा फिक्चर्स		१०४९८२०५.२८	०	१०४९८२०५.२८	४३२०९०३.९८	०	४३२०९०३.९८
३११३०	अन्य पूँजीगत खर्च		९९,८७५.००	०	९९,८७५.००	०	०	०
३११५०	सार्वजनिक निर्माण		१४०२४६९९४.९१	०	१४०२४६९९४.९१	१५०३९०१९०.६६	०	१५०३९०१९०.६६
३११६०	निर्मितसरचनाको सुधार खर्च		०	०	०	१७९४९६.९५	०	१७९४९६.९५
३११७०	पूँजीगत सुधार खर्च		४९८३३०	०	४९८३३०	५१९६०६९.२९	०	५१९६०६९.२९
३१२२०	मौज्दात सामानहरु		०	०	०	१५००००	०	१५००००
ख)	कुल जम्मा भुक्तानी		५५३४७०९७१.८७		५५३४७०९७१.८७	५५७६९१८४८.५७		५५७६९१८४८.५७
ग)	बचत /कमी (ग = क-ख)		-१८८२४७५२.८५		-१८८२४७५२.८५	-२९२२२७१४.४९		-२९२२२७१४.४९
घ)	धरौटी**, आकस्मिक कोष लगायतका** अन्य कोषको		१००५९७२.४२		१००५९७२.४२	९८४०९३.६५		९८४०९३.६५

	मौज्दातको थप/घट (+/-)							
घ.१)	कट्टी रकम **भुक्तानी/ दाखिला गर्न बाकी**							
ङ)	यस आ.ब.को नगद तथा **बैंक** मौज्दात (बचत / (कमी)) (ङ = ग+घ)		-१७८१८७८०.४३		-१७८१८७८०.४३	-२८२३८६२०.८४		-२८२३८६२०.८४
च)	गत आ.व.को नगद तथा **बैंक मौज्दात**		९४५९७५३०.९७		९४५९७५३०.९७	१२२८३६१५१.८१		१२२८३६१५१.८१
छ)	विनिमय नाफा/घाटा तथा **अन्य समायोजन**							
ज)	आ.व. अन्तको बाँकी नगद **तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)**		७६७७८७५०.५४		७६७७८७५०.५४	९४५९७५३०.९७		९४५९७५३०.९७

४ **बित्तिय विवरणः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भएको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७९।०८।२० मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको NEPSAS based ढाँचामा लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको वित्तीय विवरण सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहाय अनुसार रहेका छन्:

• लेखापरीक्षणका क्रममा पेश्की खाता अद्यावधिक रहेको छैन ।

• प्राप्त वितीय विवरणको अनुसूची-२४ मा देखाएको बैंक तथा नगद बाँकी रु. ७,६७,७८,७५०/५४ मध्ये सञ्चित कोष खातामा रु. ५,६८,७२,१२९/९७ र तीन वटा कोष खातामा रु. १९९०६६२०/५७ मौज्दात रहेको छ ।

• NEPSAS based ढाँचामा प्रतिवेदन तथा लेखाङ्कन गरेतापनि प्रतिवेदन र लेखाङ्कनबीच एकरुपता देखिदैन ।

• स्थानीय कोषको सञ्चालन, व्यवस्थापन र प्रतिवेदन प्रणालीमा एकरुपता र शुद्धता कायम गर्न महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले उपलब्ध गराएको स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) को प्रयोग गरेको भएतापनि सवै कारोवार सुत्रमा समावेश नभएकोले आम्दानी तथा खर्च भिडान भएको पाईएन ।

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

४ **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागू गरेको पाईएन। जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको र सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । यस सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहायबमोजिम रहेका छन्:

बजेट व्यवस्थापन तर्फ:

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभुत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेखाङ्कन र व्यवस्थापन नगरेको,स्थानीय तहले एक आर्थिक वर्ष भित्र भएको आर्थिक कारोवारको अनुसुची ११ बमोजिमको ढाँचामा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन ।

• अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा स्थानीय तहले सो बमोजिमको मध्यमकालिन खर्चको संरचना तयार गरेको छैन ।

• दीगो विकास लक्ष्य पुरा गर्न वातावरण संरक्षण लगायत आन्तरिकिकरणको लागि एकीकृत दीर्घकालिन योजना तयार गरेको छैन ।

• स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरु जस्तैः बैठक, तालिम, गोष्ठी, अभिमुखिकरण आदी लाई व्यवस्थापन गर्न कार्य संचालन निर्देशिका स्वीकृति गरी सोको कार्यान्वियन गरेको छैन ।

• स्थानीय तहबाट यस वर्ष सञ्चालन कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यिवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगती तयार गरेको छैन ।

खरिद व्यवस्थापन तर्फ:

• स्थानीय तहले सार्वजनिक खरिद नियमावली तर्जुमा गरेको छैन ।

• सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ६ अनुसार सार्वजनिक निकायले तोकिएको सीमा भन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिम खरिदको गुरु योजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने उल्लेख छ । स्थानीय तहले खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गरेको छैन ।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गरेको विवण पेश गरेको छैन ।

• सञ्चालित योजनाहरुमा उपभोक्ताको योगदान र कार्य सम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षण गरेको छैन ।

• स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको छैन ।

• स्थानीय तहले विगतमा परामर्शदाताबाट विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरेकोमा सोको कार्यान्वियन र अभिलेख राख्ने गरेको पाईएन ।

शिक्षातर्फ:

• स्थानीय तहले स्थानीय तह भित्रका विद्यालय अनुगमन गर्न अनुगमन मापदण्ड तयार गरेको तथा अनुगमन गरेको प्रतिवेदन पेश गरेको छैन ।

• शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (IEMIS):- कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका मा IEMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग भिडान गराइ शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोका आधारमा विद्यालयहरुलाई अनुदान निकासा दिनुपर्ने कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग भिडान गर्ने व्यवस्था कार्यान्वियन भएको छैन ।

• शिक्षा नियमावली, २०५९ को परिच्छेद ३ नियम १६ (झ) मा शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ति वा बढुवाको लागी सिफारिस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्याबधिक गरी राख्नुपर्नेमा नियमावलीको व्यवस्था अनुसारका उक्त अभिलेखहरु तयार गरेको छैन ।

विविधतर्फ :

• मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ क अनुसार ठेक्का सम्झौता र कर भुक्तानीको जानाकारी सम्वन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई समयमै नदिई आर्थिक वर्षको अन्तमा मात्र दिइएको तथा इ.टी.डि.एस. गरेको छैन ।

• कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरि निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखेको छैन ।

• कुनै रकम भुक्तानी दिँदा रित पुगे वा नपुगेको जाँच गरी रसिद विल भर्पाइहरुमा सिलसिलेवार नम्वर राखि कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारीले भुक्तानी भएको जनाउने छाप समेत लगाई दस्तखत गरी प्रमाणित गर्ने गरेको छैन ।

अत: पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकिए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाइ सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान

दिनुपर्ने देखिन्छ ।

५ **बजेट तथा कार्यक्रम-**

५.१ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारीः** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस स्थानीय तहमा उपाध्यक्ष श्री ललिता अधिकारीले मिति २०८१।३।१० गते रु. ६४ करोड २० लाखको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा मिति २०८१।०३।२६ मा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले २०८१।०४।०१ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।

५.२ **बजेट सीमा निर्धारण समितिः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कुल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकिकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरु फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितीलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ । तर पालिकाले समिति गठन गरेकोमा ऐन बमोजिम तोकिएका कार्यहरु गरेको छैन । ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमा लगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

५.३ **बजेट विनियोजनः** आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को पालिकाको कुल बजेट मध्ये चालु र पूँजीगत बजेट देहाए बमोजिम विनियोजन गरेको छ ।

कुल बजेट	चालु बजेट रु.	प्रतिशत	पूँजीगत बजेट रु.	प्रतिशत
६४२००००००	४४०६५६६८७	६८.६४	२०१३४३३१३	३१.३६

उक्त विवरण अनुसार पालिकाको यस आर्थिक वर्षमा कुल रु. ६४२०००००० बजेट विनियोजन भएकोमा चालु तर्फ रु.४४०६५६६८७ अर्थात ६८.६४ प्रतिशत र पूँजीगत तर्फ रु.२०१३४३३१३ अर्थात ३१.३६ प्रतिशत बजेट विनियोजन भएको छ ।

५.४ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने ब्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको ब्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

५.५ **त्रैमासिक पूँजीगत खर्चः** आर्थिक कार्यविधि तथा बित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ मा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने प्रत्येक कार्यालयले अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक प्रगति विवरण पेश गर्नुपर्ने र नियम ३६ मा केन्द्रीय निकायले त्यसको भौतिक र बित्तीय पक्षको कार्यालयगत र केन्द्रीय निकायगत समिक्षा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी समिक्षा गर्दा प्रगति कम भएको देखिएमा सोको कारण पहिचान गरी सुधारको लागि चाल्नुपर्ने कदम समेत उल्लेख गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पुँजीगत खर्चको स्थिति बिश्लेषण गर्दा चौथो त्रैमासिकमा मात्र ५१.०८ प्रतिशत र आषाढमा मात्र

२८.८४ प्रतिशत खर्च गरेको देखिन्छ । अन्तिम त्रैमासिक तथा वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप चौथो त्रैमासिक र आषाढमा बढी खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

सि. नं.	पूँजीगत खर्च शीर्षक	कुल खर्च	चौमासिक खर्च रु.				आषाढ महिनाको मात्र खर्च
			प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	
१	संघीय पूँजीगत	३२७५९५६१।४१	०	४७२५०००	१३५६५५६७	१४६४८९९४।४९	११८०७९६२।०१
२	प्रदेश पूँजीगत	६३३५१६४।८१	०	०	७८९०००	५५४६१६४।८१	५५४६१६४।८१
३	गाउँपालिका पूँजीगत	१३२६१५७९८।७	६७७६५४०	१९६३१९०३।३५	३८५५९०३५।५२	६७६४८३१९।५२	३२१६३७३०।२१
	कूल खर्च	१७१७१०५२४।९	६७७६५४०	२४३५६९०३।३५	५२९१३६०२।५२	८७६६३४७९।१२	४९५१७८५७।०३
	खर्च प्रतिशत		३.९४	१४.१८	३०.८	५१.०८	२८.८४

५.६ **क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थितिः** स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८१।०८२ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र.स	क्षेत्र	बजेट (रु. हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)	कुल खर्च मध्ये प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	३१८९५	२५८६१	४.६७
२	सामाजिक विकास	३२५७५८	२९२०७९	५२.७७
३	पूर्वाधार विकास	१६०३९२	१३५५६८	२४.४९
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	१३७९२	१०७०२	१.९३
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	११०१६१	८९२५८	१६.१३
	जम्मा	६४२०००	५५३४७०	४.६७

उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ५२.७७ प्रतिशत र सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्रमा सबै भन्दा घटी १.९३ प्रतिशत भएकोले न्यून खर्च र बढी खर्च क्षेत्रबिच ५०.८४ प्रतिशतको फरक देखिन्छ । अत: पालिकाले प्रत्येक क्षेत्रमा समानुपातिक ढंगले खर्च गर्न पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

५.७ **मौज्दात रकमः** पालिकाले यस वर्ष चालु तथा पूँजीगत कार्यका लागि रु.५५३४७०९७१.८७ खर्च गरेको छ भने पालिकाको बैंक खातामा रु.७,६७,७८,७५०/५४ मौज्दात बाँकी रहेको छ । पुँजिगत खर्च लक्ष्य अनुरुप हुन नसक्दा मौज्दात रकम रहँदै आएको तर्फ पालिकाले ध्यान दिई लक्ष्य अनुरुपका योजना संचालन गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ ।

५.८ **बजेट तथा पूँजीगत खर्च** - नगरपालिका/गाउँपालिकाको यस आर्थिक वर्षको बजेट र पूँजीगत खर्चको अवस्था देहाए बमोजिम रहेको छ ।

क्र.स.	आर्थिक वर्ष	बजेट	पूँजीगत खर्च	बजेटको तुलनामा पूँजीगत खर्चको प्रतिशत
१	२०८१।०८२	२०१३४३३१३	१७१७१०५२५	८५.२८

पालिकाले यस वर्ष पूँजीगत तर्फ रु. २०१३४३३१३ विनियोजन गरेकोमा रु.१७१७१०५२५ खर्च गरेको छ जुन ८५.२५ प्रतिशत मात्र हुन आउँछ।पालिकाले विकास निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखेर कुल बजेट मध्ये चालु प्रकृतिको खर्चमा भन्दा पुँजीगत प्रकृतिको खर्चको हिस्सामा बृद्धि गर्नुपर्दछ।

६ **सम्पत्ति हस्तान्तरण-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल-अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरु समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुने व्यवस्था छ । यसरी हस्तान्तरण हुने सम्पूर्ण सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत खाता २०७५ असार मसान्त भित्र स्थानीय तहले तयार गरी प्रतिबेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत तयार नगरेको, कम्प्युटर, ल्यापटप, प्रिन्टर, मोबाईल फोन सेट र अन्य फर्निचर जस्ता मूल्यवान समानहरु जिम्मेवारी सारेको पाईएन । यसरी जिन्सी मालसामानको आम्दानी नजनाउँदा जिन्सी मालसामानहरु हराउने र हिनामिना हुन सक्ने हुँदा मालसामानहरुको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित जिन्सी खातामा आम्दानी जनाई जिन्सी खाता अद्याबधिक गर्नुपर्दछ ।

७ **सरकारी तथ सार्वजनिक जग्गा संरक्षण उपयोग तथा हक हस्तान्तरण-**

स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख, मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गरेको/अभिलेख राखेको पाइएन । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गरेर सो को व्यवस्थित अभिलेख राख्नुपर्दछ ।

८ **योजना तर्जुमा र कार्यान्वायन तर्फ-**

८.१ **ठेक्का व्यवस्थाः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिश्पर्धी आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका सडक निर्माणका योजना कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । यस्ता योजनामा लागत अनुमान भन्दा ४७.२६ देखि ८.४० प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वयन गराएको पाइयो । पालिकाको स्वीकृत नर्मशका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरेर भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो । यस्ता योजनाको भुक्तानी गर्दा निर्माण सामाग्री र निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको भएपनि न्यून लागतमा सोही गुणस्तरको कार्य भएको सम्वन्धमा नर्म्समा नैं अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनुपर्ने देखिन्छ । साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको यकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मुल्यमानै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस्ता केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ । लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य रुपमा घटी प्रतिशत गर्ने गरी कबोल तथा सम्झौता भएका केही योजनाको विवरण देहाय अनुसार रहेका छन ।

योजनाको विवरण	बोलपत्रदाता	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	घटी प्रतिशत
गण्डकी गाउँपालिका अन्तर्गत फिस्लीङ आग्रीडाँडा भुम्लिचोक हुदै भैरवी जोड्ने सडक निर्माण योजना	Os ईन्जिनियरिङ	३९,१०६,८५४.८०	३०७५९२७७.०४	२१.३५
सिउरेनिटार वडा न ८ देखि वडा नं ७ कार्यालय भवन सडकको स्तरोन्नती	पृथ्वि निर्माण सेवा,धादिङ	२९१४१५२४.	१५३७०५८३.३५	४७.२६
बुङ्दार-मकैसिङ्ग-बतासे भन्ज्याङ सडक गण्डकी गाउँपालिका वडा नं. १ र २	अटोका कन्ट्रक्सन गोरखा	१४६६९९०९.५२	८९९७६६२.६७	३८.६७
तमुवस्ती सडक स्तरोन्नती - वडा गौरव	महादेव भैरवी कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली	६९०१११६.०५	४४२१९८०.६५	३५.९२
भालडाँडा पुन्यगाउँ आमडाँडा ठुलोफाँट सडक स्तरोन्नती वडा गौरव	महादेव भैरवी कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली	६९३६९०३.८९	४८१०७३२.५८	३०.६५
४ नं. मुख्य सडक स्तरोन्नती (वडा गौरव)	युक्का कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली गोरखा	७०३९९९६.४	४८९३४२१.	३०.४९
लाँघालीचोक सानो दर्वुङ्ग सडक स्तरोन्नती-वडा गौरव	श्रेष्ठ पाण्डब ईन्जिनियरिङ एण्ड कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली ,धादिङ	६६६०४६७.१९	३९४२४६१.२६	४०.८१
पल्लोटार देविस्थान सडक स्तरोन्नती (वडा गौरव)	युक्का कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली गोरखा	६८६११८३.७८	४१४२३६५.१६	३९.६३
ज्यामिरेघाट आपचौर मोटरबाटो(वडा गौरव)	श्रेष्ठ पाण्डब ईन्जिनियरिङ एण्ड कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली ,धादिङ	६८४६२५६.४८	४०७८३१३.८४	४०.४३
तोरिस्वारा वेनगाँउ सडक (वडा गौरव)	श्रेष्ठ पाण्डब ईन्जिनियरिङ एण्ड कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली ,धादिङ	६८६५६२७.८८	४४२३९९४.२३	३५.५६
कुलवेसी दलभन्ज्याङ रानीश्वारा कौदी सडक स्तरोन्नती	महादेव भैरवी कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली	६८३२८९३.४९	४१२७११७.१९	३९.६
गण्डकी गाउँपालिका तरकारी ढुवानी विधुतिय रोपवे कार्यक्रम	जि.पि मेसिन र कन्ट्रक्सन प्रा.ली	९९५१३३५.	९११५७००.	८.४
वडा नं २ मा शौचालय निर्माण	कृतिका निर्माण सेवा,गोरखा	७९९९२७.७१	६५४७३३.२८	१८.१५
ज्ञानमार्ग भवन निर्माण (फेज ३)	आदर्श निर्माण सेवा,धादिङ	१२२४७९५२.०५	८६४५३६३.९५	२९.४१
दलभन्ज्याङ -रानिश्वारा सडक मर्मत	महादेव भैरवी कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली	३२९३९२९.१८	१९९८०९४.५४	३९.३४
दिर्घेश्वर मा.वि शौचालय निर्माण	ईको एभरेष्ट कन्स्ट्रक्सन र सप्लायर,काठमांडौ	१२०५१७१.४३१	९४५०७५.८२	२१.५८
	जम्मा	१६५,३६१,०४८.८५	१११,३२६,८७६.५६	३२.६८

८.२ **प्राविधिक बिल र कार्य सम्पन्नः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने ब्यवस्था रहको छ । उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित योजनाको ठेक्का बिलहरुमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको देखिन्छ । प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा

कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति र कार्य सम्पन्न भएको मिति लगायतका इन्जिनियरिङ नर्मस् अनुसार बिलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क उल्लेख गरेको पाईएन । यसले गर्दा कुन काम कहिले सम्पन्न गर्नुपर्ने र तोकिएको अवधिमा सम्पन्न भए/नभएको विषयमा यकिन हुन नसकिएको हुँदा प्राविधिकले इन्जिनियरिङ नमर्स अनुसारको उपभोक्ता समितिको बिल बनाउँदा नापजाँचलाई वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित बनाउनुपर्दछ ।

९ **परामर्स सेवा खरिद-**

९.१ **सम्भाव्यता अध्ययन/डि.पि.आर खर्चः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को नियम ८.९ मा प्रस्ताव माग गरि परामर्श सेवा खरिद गर्नुपर्ने, यस्तो खरिदमा आवश्यक्ताको पहिचान समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यसरी परामर्श सेवा खरिद गर्दा विभागीय जनशक्तिले संभव नहुने विषयमा मात्र परामर्श सेवा लिनुपर्नेमा कार्यालयले सम्भाव्यता अध्ययन, अध्ययन प्रतिवेदन लगायतमा गत वर्ष ७ कार्यमा रु. ३७५३०३७ र यो वर्ष २ कार्यमा रु. १४९७३२० समेत कुल रु. ५२४३५०७/- खर्च गरेको छ। यसरी रु. ५२४३५०७ खर्च गर्दा सो को आवश्यकता, खरिदमा मितव्ययिता, विभागीय जनशक्तिको परिचालन जस्ता पक्षमा विश्लेषण गरेको छैन। यस्ता प्रतिवेदन खरिद गर्दा ती आयोजना एव कार्यक्रमको लागि वजेट व्यवस्था गरेर कार्यान्वियनमा जाने विषयमा समेत कार्यालयले ध्यान पुर्‍याएको छैन । अत: पालिकाले यस सम्बन्धमा प्रत्येक वर्ष अध्ययन गर्दै जाने, प्रतिवेदनको गुणस्तर र कार्यान्वियनको सुनिश्चितता पनि नगरिएको अवस्थामा सुधार एवं नियन्त्रण गर्न यस्ता खर्च नियन्त्रण सम्बन्धमा ध्यान पुर्याउनु पर्दछ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा परामर्श सेवा (डि.पि.आर. समेत) वापत रु.१४९०४७० भुक्तानी गरेकोमा सोको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

क्र. स .	कामको विवरण	परार्मशदाताको नाम	लागत अनुमान रु.	सम्झौता रकम रु.	घटी प्रतिशत	खरिद विधि	योजनाको कुल लागत अनुमान(रु.हजारमा)
२	तरकारी ढुवानी तारपुल रोपवे	ग्रेट नेपाल प्रा . लि .	५०००९५	४९८३३०	०।३५	कोटेशन	९०००
	जम्मा		१४९७३२०	१४९०४७०			

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाले यस वर्ष प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन लगायतका कार्यमा सिधै खरिद विधि विधिबाट २ वटा सेवा खरिदका लागि जम्मा रु. १४९७३२०/- को लागत अनुमान तयार गरी सम्झौता अनुसार रु.१४९०४७० भुक्तानी गरेको छ । उक्त खरिद गर्दा लागत अनुमानको तुलनामा औसतमा ०.४३ प्रतिशत कम रकममा खरिद सम्झौता भएको देखिन्छ । पालिकाले यस्तो कार्य गर्दा सम्भव भए सम्म कार्यालयकै प्राविधिक जनशक्तिबाट गराउने तथा परार्मश सेवा खरिद गर्नुपर्दाको अवस्थामा प्रतिस्पर्धात्मक विधिको अवलम्बन गरी सार्वजनिक खर्चमा अधिकतम् मितव्ययीता कायम गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

९.२ **डि.पि.आर. को कार्यान्वायनको अवस्थाः** पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार गत विगत वर्षहरुमा डि.पि.आर. गरेका देहाय बमोजिमका २ वटा योजनाहरु हालसम्म कार्यान्वियनमा आउन सकेका छैनन् । त्यसरी कार्यान्वियन हुन बाँकी रहेका योजनाहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

क्रस	डिपिआर आर्थिक वर्ष	कामको विवरण	परामर्शदाताको नाम	भुक्तानी रकम रु	योजना कार्यन्वयन हुन नसक्नुको कारण
1	२०७९। ०८०	मकैसिङ १५ शैयाको अस्पताल भवन निर्माण	युनिक डेभलपमेण्ट इन्जिनियरिङ्ग ललितपुर	९५८८०५	मन्त्रालयवाट वजेट स्वीकृत नभएका कारण तर चालु आवमा निर्माण अघि वढन सक्ने ।
2	२०८०। ०८१	गापा प्रशासनिक भवन निर्माण	मेघा सिभिल इन्जिनियर सोलुशन	४९१५५०	अदालतमा भवन निर्माण सम्बन्धमा रिट परेको कारण
		जम्मा		१४५०३५५	

१० न्यायिक समिति-

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार मुद्दा दर्ता र फछर्यौट कारवाही देहाय बमोजिम रहेको छ ।

गत वर्षबाट सरेका विवाद	यस वर्ष दर्ता भएको	जम्मा	फछर्यौट/कारवाही भएका विवाद	फछर्यौट/कारवाही हुन बाँकी विवाद
२	८	१०		२

उपरोक्तानुसार पालिकामा न्यायिक समितिको मुद्दा फछर्यौटको अवस्था सामान्य देखिन्छ । आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को अन्तमा जम्मा १० मुद्धा सरि आएकोमा वांकी मुद्धाको समेत समयमै न्यायिक निरुपण हुनुपर्दछ ।

११ सेवा प्रवाह-

११.१ **सेवाप्रवाहको स्थितिः** पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा निम्न विषयमा जनालाई देहाय बमोजिम पञ्जिकरण प्रदान गरेको छ ।

विवरण	सेवा संख्या
जन्म दर्ता	६१७
मृत्यु दर्ता	२४१
बसाईसराई दर्ता	८०
विवाह दर्ता	२९३
सम्बन्ध विच्छेद दर्ता	३२
जम्मा	१२६३

उपरोक्तानुसार पालिकाको वार्षिक सेवा प्रवाह अवस्था विश्लेषण गर्दा वार्षिक के कति सेवाग्राहीले सेवा प्राप्तिको लागि निवेदन दिएका थिए र के कतिले प्राप्त गर्न सकेनन् सेवा प्राप्त हुन नसक्नुको कारण व्यवस्थित रेकर्ड नराखेकोले एकिन गर्न सकिएन । गुनासो सुनुवाई प्रभावकारि वनाई साथै सेवाग्राही सन्तुष्टी सर्वेक्षण गरि सेवा प्रवाहको अवस्थाको मुल्यांकन गर्न सके अझ प्रभावकारी हुने देखिन्छ ।

११.२ **कर संकलनः** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाको यस वर्ष आन्तरिक आयको अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र. स .	आर्थिक वर्ष	आन्तरिक आय रु	पालिकाको जम्मा खर्च रु	आन्तरिक आयको तुलनामा खर्चको प्रतिशत
१	२०८१।०८२	१७७०५१३०।५८	५५३४७०९७१।८७	८६.३७

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाले यस वर्ष अनुमानको तुलनामा ८६.३७ प्रतिशत मात्र आन्तरिक आय संकलन गरेको देखिन्छ । अतः आन्तरिक आय अनुमान भन्दा न्युन हुनुको कारण पहिचान गरी निराकरण गर्ने र पालिकाले संघीय र प्रदेश सरकार प्रतिको निर्भरता घटाउन आन्तरिक आय बृद्धि गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

११.३ **आन्तरिक आय र खर्चको विश्लेषणः** पालिकाको यस आर्थिक वर्षको आन्तरिक आय र खर्चको विवरए देहाय बमोजिम रहेको छ ।

क्र.स.	**आर्थिक वर्ष**	**आन्तरिक आय रु**	**पालिकाको जम्मा खर्च रु**	**आन्तरिक आयको तुलनामा खर्चको प्रतिशत**
१	२०८१।०८२	१७७०५१३०.५८	५५३४७०९७१.८७	३१२६.०५

पालिकाको यस आर्थिक वर्षको जम्मा खर्च रु. ५५३४७०९७१.८७ रहेको छ भने आन्तरिक राजश्व संकलन रु. १७७०५१३०.५८ गरेको छ । पालिकाको कुल खर्च आन्तरिक आयको ३१२६.०५ प्रतिशत हुन आउँछ जुन खर्चको तुलनामा आन्तरिक आय न्यून रहेको

देखिन्छ ।

१२ **फोहरमैला व्यवस्थापन-**

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ अनुसार स्थानीय तहहरुले स्रोतमै फोहरमैलाको वर्गीकरण गर्न लगाई सोही अनुसार सङ्कलन र व्यवस्थापन गर्ने कार्यको शुरुवात गर्न नसकेको कारण फोहरमैला व्यवस्थापनमा जटिलता देखिएको छ । फोहर उत्सर्जन हुने स्रोतमा नै वर्गीकरण गरी कुहिने, नकुहिने, सिसाजन्य, अस्पतालबाट उत्पादित र इ-वेष्ट लगायतका फोहर वर्गीकरण गरी उपयुक्त व्यवस्थापन गरेको देखिएन । फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी पालिकाको पर्यावरणलाई स्वच्छ राख्नुपर्दछ ।

१३ **सहकारी तर्फ-**

१३.१ सहकारी नियमन- सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र ४४ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा विवरण दाखिला गरेको पाइएन । त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन । तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ ।

१३.२ **संघीय सरकारको अधिकार क्षेत्र अन्तर्गतको विषयमा कानून निर्माणः** नेपालको संविधानको धारा ५७ (६) अनुसार उपधारा (३) वा (५) बमोजिम प्रदेश सभा, गाउँ सभा वा नगर सभाले कानून बनाउँदा संघीय कानूनसँग नबाझिने गरी बनाउनुपर्नेछ र प्रदेश सभा, गाउँ सभा वा नगर सभाले बनाएको त्यस्तो कानून संघीय कानूनसँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म अमान्य हुने व्वस्था छ । त्यसैगरी संविधानको अनुसूची - ५ संघको अधिकार सूची अन्तर्गत बुदाँ नं. ३० मा फौजदारी र देवानी कानूनको निर्माण गर्ने अधिकार संघको रहेको छ । तर गाउँपालिकाको सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ८० अन्तर्गत विभिन्न कसुरका लागि १ वर्ष देखि १० वर्ष सम्म कैद सजाय व्यवस्था छ । त्यसैले देवानी तथा फौजदारी कानून निर्माण गर्ने संवैधानिक तथा कानूनी क्षेत्राधिकार संघीय सरकारको देखिएकाले उल्लेखित कानूनी व्यवस्थामा सुधार हुनुपर्दछ ।

१३.३ **सहकारी संस्थाको विवरणः** पालिकामा यस आर्थिक वर्षमा सहकारी संस्थाको विवरण देहाए बमोजिम रहेको छ।

क्र.स	सहकारीको नाम	अध्यक्ष नाम	सदस्य संख्या	शेयर पुंजी रकम	बचत रु.	ऋण लगानी रु.	जगेडा कोष	ठेगाना
१	श्री सुर्यदय बचत तथा ऋण सहकारी सस्था लिमिटेड	समिक्षा चेपाङ	२६७	२०४८००	२२९१२४३	३२९०७००	२०४०५८.३६	गण्डकी ६ भुम्लिचोक
२	श्री दर्शन दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थालि.	धुर्ब राज रेग्मी	८१	८१००	११५६००	४२३०००	३१५३३०.१२	गण्डकी ७
३	श्री सहिद स्मृती तरकारी तथा फलफुल उत्पादक सहकारी संस्था लि.							
४	श्री सत्य देवी वचत तथा ऋण सहकारी	कौशिला पन्त	२७८	५३७०००	३९९३३१७	५७८००००	३४२२२१.२५	गण्डकी-३
	संस्था लि.							
५	सामूहिक कृषि उत्पादन सहकारी संस्था लि.	मुक्तिनाथ घिमिरे	७८९	५४५६००	८०२९७०	४४१३४	३५५३३५	गण्डकी-८
६	असल साथी बहुउदेश्यीय सहकारी संस्था लि.	बिष्णु अमगाई	५१४	१०८५०००	१४३५२८८१	१२३४३४४०	२८६५७४८	गण्डकी-३
७	श्री जनकल्याण ताजा तरकारी उत्पादक	राजु अकेलो घिमिरे	२८९	२८९००	०	०	९०७१८१.२२	गण्डकी-७
	सहकारी संस्था लि.							
८	श्री भैरबी कृषि सहकारी संस्था लि.	राम बहादुर श्रेष्ठ	७६७	३२३५७००	१५५८५५४१.८८	१६२०४९२५	९४३४६६६	गण्डकी-६
९	लोककल्याण कृषि सहकारी संस्था लि.	सबिन नेपाल	३१	४०१२४	०	०	३४९९.५	गण्डकी-७
१०	गोर्दीटार कृषि सहकारी संस्था लि।	सोम बहादुर प्रजा	१३७		२१९६४५९	४९१९०००	३९२९७२	गण्डकी-२
११	श्री जनसेवा बहुमुखी सहकारी संस्था लि.	भिम प्रसाद पौडेल	१०३	७२१०००	४४७७०२६	५४४३०००	५५९६९१.९४	गण्डकी-८
१२	बुढिगण्डकी बचत तथा ऋण संस्था लि.	चक्रमणि नहर्की	३७१	१५८५०००	६३१३७४४.६९	६४२४१०९.८	१०२१३७४.२१	गण्डकी-८
१३	श्री सुन्तला उत्पादक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	एक बहादुर थापा		२५४०००	२६६०४३२	५९०३३७२	८२५६२५.९८	गण्डकी-२
१४	श्री सृजनशील कफी उत्पादक कृषि सहकारी संस्था ली	राम प्रसाद पन्त	४४	८७००	११५९२००	८९९५००	३७५७३	गण्डकी-२
१५	श्री द्रब्यपुर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	नबिन श्रेष्ठ	२०५	२२९२५००	४६७७००८.२१	७२८३४६२.८	६४२४४७.३२	गण्डकी-५
१६	लोकहरी उपभोक्ता स.सं.लि.							

१७	मंगलामाई कृषि स.संलि.							
१८	महादेव कृषि स.सं.लि.	तिलक बहादुर मगर	६६		८३५२९७	२६०४०००	२५९७८८.२८	गण्डकी-२
१९	रक्तकालिका कृ.स.सं.लि.							
२०	रामपुरे कृ.स.सं.लि.							
२१	लेकाली नमुना कृषि स.सं.लि.							
२२	नमुना उपभोक्ता स.सं.लि.							
२३	फूलमति महिला कृषि स.सं.लि.							
२४	बटुस्टार बहुउद्धेश्यीय स.सं.लि.	राजु परियार						गण्डकी-४
२५	घ्याल्चोक सामुदायिक बचत तथा ऋण स.सं.लि.	किशोर अधिकारी	२३६	३१५८७००	१२१९०६५६०	१३२५०६७२	६१०१८३	गण्डकी-७
२६	जनउत्थान कृषि स.सं.लि.							
२७	जनजिविका उपभोक्ता स.सं.लि.							
२८	जनसहभागी उपभोक्ता स.सं.लि.							
२९	जनहित बचत तथा ऋण स.सं.लि.							
३०	जलकन्या कृषि स.सं.लि.	झम्क व गुरुङ	३०	१६०००	२७१४०८	६४३७००	२४३७	गण्डकी-६
३१	जलदेवी चेपाङ कृ.स.सं.लि							
३२	जलविरे पशुपालन सहकारी संस्था लि.							
३३	जीवनमार्ग कृषि स.सं.लि.							
३४	त्रिशक्ति कृषि स.सं.लि.							
३५	ताङलीचोक कृषि सहकारी संस्था लि.							
३६	दर्वङ उपभोक्ता स.सं.लि.							
३७	दलभञ्ज्याङ कृषि सहकारी संस्था लि.							
३८	श्री गण्डकी साना किसान कृषि सहकारी							
	संस्था लि.							

३९	श्री थानीमाई कृषि स.सं.लि.							
४०	श्री सुर्योदय महिला बचत तथा ऋण सहकारी सस्था लि.							
४१	श्री फुजेल दुग्ध उद्पादक सहकारी सस्था ली.							
४२	श्री मिर्मिरे बचत तथा ऋण सहकारी सस्था ली.							
४३	श्री घ्याल्चोक दुग्ध उद्पादक सहकारी सस्था ली.							

१३.४ **सहकारी संस्थाको अनुगमनः** पालिकामा संस्थागत रुपमा सहकारी शाखाको व्यवस्था भएको र ४३ मध्ये २२ सहकारी संस्थाको अनुगमन गरि कार्यालयमा शेस्ता ब्यबस्थापन प्रभावकारी भएको नदेखिएको, कार्यालयमा शेस्ता ब्यबस्थापन प्रभावकारी भएको नदेखिएको, copomis प्रणालीमा मात्र करचुक्ता लिने प्रयोजनका लागि समस्टिगत विवरण मात्र भर्ने गरेको, ४/५ वटा सहाकारीमा बाहेक छुट्टै कर्मचारीको व्यवस्थापन गरेको नपाइएको जस्ता अनुगमन प्रतिवेदन दिएकोमा नियमावलीमा तोकिए बमोजिम सहकारी संस्थाहरुको नियमित सघन अनुगमन गरेको छैन । सहकारी सदस्यहरुको हित र वचत रकमको सुरक्षा तथा लगानीमा हुन सक्ने दुरुपयेग रोक्न प्रचलित कानूनी व्यवस्था अनुरुप त्यस्ता संस्थाहरुको नियमित र सघन अनुगमन गर्ने कार्यमा ध्यान दिनुपर्दछ ।

१४ **समस्याग्रत सहकारी संस्था-**

पालिकामा यस आर्थिक वर्षमा ४३ सहकारी संस्था सञ्चालनमा रहेकोमा कुनै पनि सहकारी संस्था नविकरण भएको देखिएन । पालिकामा संस्थागत रुपमा सहकारी शाखाको व्यवस्था भएता पनि ऐनमा तोकिए बमोजिम सहकारी संस्थाहरुको नियमित सघन अनुगमन गरेको छैन । पालिकाबाट शेयर पुँजी, बचत रकम, ऋण लगानी, जगेडा कोष लगायतका विवरण उपलब्ध हुन सकेन । तपसिलका २१ सहकारी संस्था समस्याग्रस्त रहेका र सहकारी संस्थाको सञ्चालक समेत सम्पर्क विहिन रहेको पालिकाले जनाएको छ । पालिकाले समस्याग्रस्त रहेका जनाएको सहकारीहरु के कस्तो प्रकारको समस्या भएको र के कति कारणले समस्याग्रस्त भएको हो सो व्यहोरा खुलाएको छैन । पालिकाले सहकारी सदस्यहरुको हित र वचत रकमको सुरक्षा हुनेगरी कानूनी व्यवस्था अनुरुप त्यस्ता संस्थाहरुको नियमित र सघन अनुगमन गरी ऐनको व्यवस्था अनुसार कानूनी दायरामा ल्याउनुपर्दछ ।

क्र.स.	सहकारी संस्थाको नाम
१	श्री सहिद स्मृती तरकारी तथा फलफुल उत्पादक सहकारी संस्था लि.
२	लोकहरी उपभोक्ता स.सं.लि.
३	मंगलामाई कृषि स.संलि.
४	रक्तकालिका कृ.स.सं.लि.
५	रामपुरे कृ.स.सं.लि.
६	लेकाली नमुना कृषि स.सं.लि.
७	नमुना उपभोक्ता स.सं.लि.
८	फूलमति महिला कृषि स.सं.लि.
९	जनउत्थान कृषि स.सं.लि.
१०	जनजिविका उपभोक्ता स.सं.लि.
११	जनसहभागी उपभोक्ता स.सं.लि.
१२	जनहित बचत तथा ऋण स.सं.लि.
१३	जलदेवी चेपाङ कृ.स.सं.लि
१४	जलविरे पशुपालन सहकारी संस्था लि.
१५	जीवनमार्ग कृषि स.सं.लि.
१६	त्रिशक्ति कृषि स.सं.लि.
१७	श्री सुर्योदय महिला बचत तथा ऋण सहकारी सस्था लि.
१८	श्री फुजेल दुग्ध उद्पादक सहकारी सस्था ली.
१९	श्री मिर्मिरे बचत तथा ऋण सहकारी सस्था ली.
२०	श्री घ्याल्चोक दुग्ध उद्पादक सहकारी सस्था ली.
२१	दर्वङ उपभोक्ता स.सं.लि.

१५ शिक्षा तर्फ-

१५.१ **प्रति विद्यार्थी लागतः** पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को प्रति विद्यार्थी लागत देहाय बमोजिम रहेको छ ।

बजेट विवरण	बजेट रकम	खर्च रकम	विद्यार्थी संख्या	प्रति विद्यार्थी लागत
शिक्षा क्षेत्रको कुल बजेट	२५१६३३०००	२२७४४८८५६	३३३७	६८१५९।७
जम्मा	२५१६३३०००	२२७४४८८५६	३३३७	६८१५९।७

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाको सामुदायिक विद्यालयको प्रति विद्यार्थी लागत रु.६८१५९/- रहेको छ । शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कम रहेकोले प्रति विद्यार्थी लागत बढी रहेको देखियो । अतः पालिकाले विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षकको दरबन्दी मिलान गरेर प्रति विद्यार्थी लागत कम गर्न पहल गर्नुपर्दछ ।

१५.२

विद्यालय र विधार्थी संख्या - पालिकाले तयार पारेको शैक्षिक सत्र २०८२ को विवरण अनुसार देखिएका व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

क्र.सं.	विद्यालयको किसिम	विद्यालय संख्या	विधार्थी संख्या
१	सामुदायिक विद्यालय	४१	३३३७
२	संस्थागत विद्यालय	0	0
	जम्मा	४१	३३३७

उपरोक्त विवरण अनुसार पालिकाको जम्मा विधार्थी संख्या ४२१३ सामुदायिक विद्यालयमा अध्यनरत रहेको देखिन्छ ।

१५.३ **सामुदायिक विद्यालयको दरबन्दी र पदपुर्तीः** आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा पालिका भित्रका ४१ वटा सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्तीको अवस्था देहाए बमोजिम रहेको छ ।

विद्यालयको किसिम	**दरबन्दी संख्या**	**स्थायी पदपूर्ती**	**पदपूर्ती मध्ये राहत/करार**	**रिक्त दरबन्दी**
सामुदायिक	२५४	२००	४८	0 (अस्थायी पदपूर्ती भएको)

उक्त विवरण अनुसार पालिकामा जम्मा २५४ शिक्षक दरबन्दी रहेकोमा २०० जना स्थायी पदपूर्ती र ४८ जना अस्थायी/राहत/करारमा नियुक्त गरी पदपूर्ती गरेको देखिन्छ । पालिकाले विद्यालय संख्याका आधारमा सृजना गरेका पदहरुमा स्थायी पदपूर्ती गरी सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

१५.४ **शिक्षक विद्यार्थी अनुपातः** शिक्षा नियमावली, २०५९ अनुसार सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी शिक्षक अनुपात हिमाली भेगमा ४०:१, पहाडी भेगमा ४५:१ र उपत्यका तथा तराई भेगमा ५०:१ रहने व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको अवस्था देहाय बमोजिम छ ।

क्र स	विद्यालय नाम	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
१	वालकी आधारभुत वि.	१४	२१९	१६
२	बटुकी आ.वि.	९	१००	११
३	भद्रकाली मा.वि.	१३	१६२	१२
४	भैरवाश्रम मा.वि.	११	१३९	१३
५	भलायडाँडा मा.वि.	४	६७	१७
६	भवानी आ.वि.	८	७१	९
७	विजय भवानी मा.वि.	११	१७७	१६
८	चण्डी आ.वि.	५	१८	४
९	चित्रादेवी आ.वि.	१०	९२	९
१०	दलभञ्ज्याङ प्रा.वि.	३	२३	८
११	दीर्घेश्वर मा.वि.	१५	१५५	१०
१२	ज्ञानमार्ग मा.वि.	१३	२३०	१८
१३	जलकन्या देवी प्रा.लि.	३	२३	८
१४	जनजागृती बुट्टार	५	६२	१२
१५	जनजागृती गोर्दी	६	८४	१४
१६	जनकल्याण प्रा.वि.	१	१३	१३
१७	जीवनज्योती आ.वि.	३	२२	७
१८	कालिका प्रा.वि फुजेल	६	४४	७
१९	कालिका प्रा.वि.दर्बुङ	४	३१	८
२०	महादेव प्रा.लि.	३	२०	७
२१	नेत्रज्योती प्रा.वि.	५	४७	९
२२	पशुपतिप्रजा प्रा.वि.	३	३२	११
२३	पातलदेवी आ.वि.	१०	१०२	१०
२४	प्रजाज्योती प्रा.वि.	४	६२	१६
२५	प्रजावस्ती प्रा.वि.	९	१२५	१४
२६	रत्नेश्वर मा.वि.	११	१५७	१४
२७	शक्ति प्रा.वि.	४	२४	६
२८	शिला भैरव प्रा.लि.	३	२९	१०
२९	शिव आ.वि.	९	७८	९
३०	सिद्ध प्रा.वि.	१	८	८

३१	स्थानीश्वरी प्रा.वि.	२	१२	६
३२	सूर्योदय मा.वि.	१३	१२८	१०
३३	थुम्का प्रा.वि.	५	६३	१३
३४	तोमनडाँडा मा.वि.	१३	२८२	२२
३५	त्रिकला आ.वि.	४	१८	५
३६	ताङ्लीचोक मा.वि.	१३	१११	९
३७	भगवती मा.वि.	१३	२८२	२२
३८	चिसापानी प्रा.वि.	२	११	६
३९	अकला आ.वि.	०	०	
४०	भिमोदय आ.वि.	१	१४	१४
४१	जनचेतना आ.वि.	१	०	०

उपरोक्त विवरण अनुसार यस पालिकामा विद्यार्थी शिक्षक अनुपात १:१५ रहेको छ अर्थात यस पालिकामा १ जना शिक्षकले १५ जना विद्यार्थीहरुलाई पठन पाठन गराउनु पर्ने देखिन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अनुसूची १ को जिल्ला वर्गिकरणमा गोरखा जिल्ला पहाडी जिल्लाको सूचीमा रहेको छ । शिक्षा नियमावली, २०५९ ले तोके अनुसार पहाडी भेगमा सामुदायिक विद्यालयमा १ जना शिक्षकले ४५ जना विद्यार्थीलाई पठन पाठन गराउनुपर्ने गरी शिक्षकको दरबन्दी कायम हुनु पर्नेमा यस पालिकामा १ जना शिक्षकले औषतमा १५ जना विद्यार्थीलाई मात्र पठन पाठन गराएको देखियो जुन शिक्षा नियमावलीले तोकेको अनुपात भन्दा ज्यादै कम रहेको छ । पालिकाले विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षकको दरबन्दी मिलान गर्नु पर्दछ ।

१६ **औषधि खरिद-**

आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिमेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि तयस्तो खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात भुक्तानी दिन रीत पुगे नपुगेको जाँच गरी भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा रु. ११३२०००/- को औषधी खरिद गरिएकोमा निम्न ब्यहोरा देखियो ।

• आपूर्ति हुने औषधि डव्लु.एच.ओ. GMP सर्टीफाइड हुनुपर्ने औषधिको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको तथा उक्त औषधि बिक्रीको लागि होइन (निशुल्क वितरण) भनि खुलाएको प्रमाण समावेश नभएको।

• आपूर्ति भएका औषधी एबं सर्जिकल सामान स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेशीफिकेशन अनुसार भए/नभएको नखुलाएको कारण औषधिको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा यकिन गर्न सकिएन।

• तसर्थ औषधिको खरिद, आपूर्ती, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकीएको गुणस्तर अनुसारकै औषधि प्राप्त भएको नभएको एकिन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधिको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बाँकी रहेको औषधिहरु जिम्मेवारी सारी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार प्रदेश स्वास्थ आपुर्ती ब्यवस्थापन केन्द्र तथा स्वास्थ सेवा बिभागवाट आपुर्ती गरिएका औषधी मुल्य नखुलाई आपुर्ती गरिएको साथै म्याद भुक्तानी समय कम रहेका औषधी आपुर्ती गरिएको र मागको आधारमा आपुर्ती नगरीएको कारण औषधिको म्याद गएको भन्ने पालिकाको भनाई रहेकोले मौज्दातको अवस्था हेरेर मात्र औषधी आपुर्ती गर्नुपर्ने देखियो ।

१७ **कृषि तथा पशु तर्फ-**

१७.१ **कृषि तथा पशुमा अनुदान:** कृषिसँग सम्बन्धित सहकारी तथा संघ संस्थाहरुलाई कृषि विकासका लागी प्रदान गरिने अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७३ को बुँदा नम्बर ७ मा अनुदान दिने सार्बजनिक निकायको जिम्मेबारी सम्बन्धी ब्यबस्था गरेको छ । निर्देशिकाको बुँदा नम्बर ७.२ मा अनुदानको कार्यान्वयन गर्न गराउन नियमित रुपमा सुपरीबेक्षण, अनुगमन तथा गुणस्तर नियन्त्रण गरी वा गराई निर्धारित समयमा कार्य सम्पन्न हुने सुनिश्चितता गर्नु सम्बन्धित सार्बजनिक निकायको प्रमुखको कर्तब्य हुने उल्लेख छ ।

पालिकाले उपलब्ध गराएको सरकारी अनुदान रकमको वितरण, सदुपयोग सही एवं समुचित तरिकाले गरी खर्चको सार्वजनिकिरण एवं अनुगमन हुनु पर्दछ र सो को प्रभावकारीता मापन गर्ने संयन्त्र विकास गरी पूँजी निर्माण गर्ने उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि आए नआएको संवन्धमा प्रतिवेदन वनाउनुपर्दछ । यस वर्ष कृषि तथा पशु कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित केही कार्यक्रमहरु देहाय अनुसार छन ।

क्र. स .	कार्यक्रमको नाम	लाभग्राही संख्या जना	अनुदान रकम (रु)	कैफियत
	आन्तरिक कार्यक्रम			
१	उत्पादनमा आधारित अनुदान (कृषितर्फ)	१०३०	८६,१६,८६८	तरकारी र सुन्तलाजन्य फलफुलमा रु।२ के।जि। र कोदोमा रु।५ के।जि। र सम्बन्धित सहकारीलाई सहजीकरण गरेवापत १० पैसा प्रति के।जि।
२	फलफुल प्रवर्धन कार्यक्रम	२३	७३२३५	५० प्रतिशत अनुदानमा बर्षे फलफुलको विरुवा वितरण ।
३	कृषकलाई मौरीपालन सम्बन्धि तालिम र मौरी घार वितरण	१०	१७७८५०	५० प्रतिशत अनुदानमा गोला सहित मौरी घार र मौरी घार वितरण ।
४	साना किसान सिंचाई कार्यक्रम	३५	१५१५५०। ७९	५० प्रतिशत अनुदानमा सिंचाई ट्याङ्की निर्माण ।
५	व्यावसायिक कृषकलाई थप प्रोत्साहन कार्यक्रम	२	८८४११।४	५० प्रतिशत अनुदानमा व्यावसायिक मौरी पालक कृषकलाई मौरी घार र व्यावसायिक तरकारी उत्पादक कृषकलाई सिंचाई पाइप वितरण ।
	संघीय ससर्त कार्यक्रम			
६	नयाँ मकैबाली पकेट विकास कार्यक्रम	१३५	८६६७७८।२	५० प्रतिशत अनुदानमा मकै विउ, प्राङ्गरिक मल, कृषि उपकरण र ८५ प्रतिशत अनुदानमा सिंचाई सामाग्रि वितरण ।
७	मकैबाली प्रवर्दन कार्यक्रम	१६१ जना मकै विउ र १८ जना मिनिटिलर	८,६६,७७८। २०	५० प्रतिशत अनुदानमा मकै विउ र मिनिटिलर वितरण ।
८	कृषकलाई प्राङ्गारिक खेतीतर्फ प्रोत्साहन गर्न जैविक सामग्री सहयोग	६०	९२७३३७। ३१	आई पि एम कृषक पाठशाला संचालन गरिसकेका कृषक समुहलाई शत प्रतिशत अनुदानमा जैविक सामाग्री सहयोग ।
९	सुधारिएको कम्पोष्ट मल बनाउन संरचना निर्माणमा सहयोग	९	७४६३३७। ३१	कम्पोष्ट मल संरचना निर्माणमा ७५ प्रतिशत अनुदान सहयोग ।
१०	उत्पादनमा आधारित अनुदान (पशुतर्फ)	६१६	११,५०,१३२	मासु उत्पादन
११	२५ प्रतिशत लागत साझेदारीमा भैसी पाडी वितरण	३१	७,५३,१२७। ५०	७५ प्रतिशत अनुदान ।
१२	नयाँ बाख्रा पकेट विकास कार्यक्रम	२८	१२३५६९६	८५ प्रतिशत अनुदानमा प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना कार्यान्वयन म्यानुअल अनुसार ।
	जम्मा		१५६५४१०२	

पालिकाले अनुदान वितरण पश्चातको उपलव्धी मापन गरेको छैन । अनुदानवाट प्राप्त लाभको विश्लेषण गरी आगामी दिनमा अनुदानको कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । अनुदान रकम विभिन्न तरिकावाट साना- साना कार्यक्रम बनाई वितरण गर्दा अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त नहुने र यसले उत्पादकत्वमा समेत बृद्धि नगर्ने हुदा ठुला अनुदानका कार्यक्रम संचालन गरी कृषि पेशालाई आकर्षित गर्नुपर्छ । साथै अनुगमन प्रभावकारी बनाई दोहोरो (संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तह) परे नपरेको एकिन गरी लिखित प्रतिवेदन समेत लिनुपर्दछ । कृषि तथा पशु पालन क्षेत्रमा आत्मनिर्भर वनाउन सरकारले कृषि वीमा तथा पशु वीमामा अनुदानका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ । पालिकाले कृषि क्षेत्र तथा पशु क्षेत्रमा विभिन्न अनुदान दिएकोमा अनिवार्य वीमा गरेर मात्र अनुदान दिने नीति तय गरेको देखिएन । साथै कृषि तथा पशु सम्बन्धी केही कार्यक्रमहरु विना लागत सहभागीतामा सञ्चालन भएका छन । सवै कार्यक्रममा अनिवार्य लागत सहभागिता गराइ कृषकको स्वामित्व कायम गराई अनुदानको प्रभावकारी उपयोगमा पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

१७.२ **अनुदान व्यवस्थापनः** पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार यस वर्ष कृषि पशु लगायतका क्षेत्रमा देहाय बमोजिम अनुदान वितरण गरेको छ ।

क्र.स	**अनुदानको क्षेत्र**	**कार्यक्रम संख्या**	**अनुदान रकम**
१	कृषि तर्फ	९ वटा	१२१५८३७९.४०
२	पशु तर्फ	३ वटा	३१३८९४६.५
		जम्मा	**१५२९७३२५/९०**

उपरोक्त विवरण अनुसार यस पालिकाले यो वर्ष कृषि पशु लगायतका क्षेत्रमा रु. १५२९७३२५/९० अनुदान वितरण गरेको छ । अनुदान वितरण पश्चात अनुगमन प्रभावकारी रुपमा गरी उपलब्धी मापन गरेको नदेखिएकोले अनुदानको सदुपयोग भएकोमा सम्बन्धमा आस्वस्त हुन सकिएन । अतः अनुदान वितरणसंगै अनुगमन संयन्त्र बलियो बनाई अनुदानको अपेक्षित रुपमा सदुपयोग भए नभएको एकिन गर्नु पर्दछ ।

१७.३ **विगत वर्ष दिएको अनुदानको उपयोगः** सार्वजनिक निकायबाट उपलब्ध गराईएको अनुदानको सही सदुपयोग भए नभएको एकीन गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने निकायले समय समयमा अनुगमन गर्नुपर्दछ । तर पालिकाबाट बितरण भएको अनुदानको सहि सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन तथा सोबाट प्राप्त उपलव्धी मापन गरेको छैन । साथै अनुदान सम्बन्धमा स्थानीय अनुदान नीति तय गरेका छैन । तसर्थ अनुगमनलाई प्रभावकारी वनाई संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट वितरण हुने अनुदानमा दोहोरोपना नहुने गरी अनुदानग्राहीको जीबनस्तरमा सुधार आएको यकिन गरी रकमको पूर्ण सदुपयोग गराउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

क्र स	अनुदान दिएको आर्थिक वर्ष	अनुदानको क्षेत्र	कार्यक्रमको नाम	अनुदान रकम
१	२०८०।८१	तरकारी सुन्तलाजन्य फलफुलमा अनुदान कृषकलाई रु 2 प्रति के . जी . र रु .2 बाट सहकारीलाई सहजीकरण गरेवापत 10 पैसा ।	उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम	३८७२७००
२	२०८०।८१	सिंचाई पाइप र प्लाष्टिक पोखरीको लागि प्लाष्ट्रिक वितरण ।	साना सिंचाई कार्यक्रम	३७९५३०।२७
३	२०८०।८१	मकैको अमेरिकन फौजि किराको नियन्त्रणको लागि किगं स्टार र ढुसिजन्य रोग व्यवस्थापनको लागि साफ वितरण ।	आकस्मिक विषादी खरिद कार्यक्रम	३०९९९०
४	२०८०।८१	नार्क को परीक्षण शोध सार नतिजालाई आधार मानेर Trimethylamine chemical खरिदा तथा वितरण ।	बांदर नियन्त्रण कार्यक्रम	९९८३५
५	२०८००८१	विभिन्न तरकारीको विउ वितरण ।	विउविजन वितरण कार्यक्रम ।	१९९९८०
६	२०८००८१	सुन्तलाको विरुवा र विरुवा ढुवानी खर्च तथा बगैंचा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक सामाग्री खरिदमा अनुदान ।	सुन्तला ताजा फलफुल पकेट विकास कार्यक्रम ।	२१७५०८
७	२०८०।८१	सुरक्षित तरिकाले विषादी प्रयोगको लागि कृषकलाई वितरण ।	पि पि इ सेट खरिद तथा वितरण	५७४०४०
८	२०८०।८१	मल र ढुवानी सहित ।	प्राङ्गारिक मल खरिद ।	५०००००
९	२०८०।८१	प्राङ्गारिक खेतीतर्फ कृषकलाई प्रोत्साहन गर्ने उदेश्य ।	उत्पादन प्रोत्साहन लागि वजारीकरण कार्यक्रम	२९१४२८।२
१०	२०८००८१	लागत साझेदारीमा कार्यक्रम	सहकारीको 20 प्रतिशत लागत साझेदारीमा प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन ढुवानी साधन खरिद ।	३४९९९९९
		जम्मा		९९४५०१०

पालिकाले उक्त अनुदान रकम उपयोगको प्रभावकारी अनुगमन गरी लक्षित नतिजा प्राप्त गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

१८ **चालुखर्च तर्फ-**

१८.१ **तलवी प्रतिवेदनः** निजामती सेवा ऐन २०४९, स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, शिक्षा ऐन, २०२८ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ | पालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई सङ्घीय सरकारबाट हस्तान्तरित चालु अन्तर्गत स्वास्थ्य तर्फ ६६ कर्मचारीको रु. ३०९४०२७७/- र पालिकाका कर्मचारीको रु.२०३०३४०७.२४ समेत रु. ५१२४३६८४/- खर्च लेखेको छ ।तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्न पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

१८.२ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापनः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ५५ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत सहित ४० जना पदपूर्ती भएको देखिन्छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका प्रशासकीय अधिकृत, लेखा अधिकृत, प्राविधिक सहायक कृषी सहित १३ पदहरु रिक्त रहेका छन् । दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन,

सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परेको स्थिति छ । तसर्थ रिक्त पदहरु यथाशक्य छिटो पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

१८.३ **कर्मचारी प्रोत्साहन भत्ताः** स्थानीय सेवा गठन तथा सञ्चालन ऐन, २०७९ को दफा ६९(४) अनुसार कर्मचारीलाई कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ता प्रदान गर्नका लागि सम्बन्धित स्थानीय तहले आफ्नो आन्तरिक आय स्रोतबाट व्यहोर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्ने उल्लेख छ । पालिकाले कार्यरत कर्मचारीलाई यस वर्ष रु. २६३२८४७/- प्रोत्साहन भत्ता भुक्तानी गरेको छ, जुन आन्तरिक आय रु. १७७०५१३०।५८ को १४.८७ प्रतिशत हो पालिकाले आन्तरिक श्रोतबाट प्रोत्साहन खर्च भुक्तानी गरेतापनि आन्तरिक आय गत विगतको तुलनामा बृद्धी गर्न सकेको देखिएन ।अतः आन्तरिक आय बृद्धिको आधारमा प्रोत्साहन भत्ता वितरण गर्नु पर्दछ ।

१८.४ **रिक्त पदको सूचना नदिएकोः** स्थानीय सेवा गठन तथा सञ्चालन ऐन, २०७९ को दफा १२(१) अनुसार स्थानीय सेवाको कुनै पद रिक्त भएमा त्यस्तो पद रिक्त भएको मितिले एक महिना भित्रमा पद रिक्त भएको सूचना सम्बन्धित स्थानीय तहले प्रदेश लोक सेवा आयोग र मन्त्रालयलाई दिनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाको स्वीकृत कर्मचारी दरबन्दी ८८ जना रहेकोमा ६४ जना स्थायी, १० जना करारमा कार्यरत रही ४ पद रिक्त रहेका छन् । तर पालिककाले गत विगत वर्षहरु देखि नै यस वर्षको लेखापरीक्षण अविधसम्म रिक्त पद पूर्तीका लागि तोकिएको बमोजिम प्रदेश लोक सेवा आयोग र मन्त्रालयलाई सूचना दिएको छैन ।

१९ **प्रगति विवरण नभएको-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा योजना छनौट तथा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष उपभोक्ता समितिवाट सञ्चालित ११२ योजनाहरू र निर्माण ब्यवसायी मार्फत निर्माणाधिन तथा सम्पन्न १६ समेत कुल रु.१६१६०४०३८/- योजना सञ्चालन गरेको देखियो । पालिकाले सञ्चालित योजनाहरूको प्रगति विवरण पेस हुन आएन । सञ्चालित योजनाहरूको कार्यसम्पन्न अवस्था, वित्तीय एवं भौतिक प्रगति स्थिति समेतको क्रियाकलापगत र रकमगत परिमाण खुल्ने गरी एकीकृत रुपमा प्रगति प्रतिवेदन तयार नगरेकोले सो को विश्लेषण गर्न सकिएन । अतः स्वीकृत कार्यक्रम बमोजिम कार्य सञ्चालन र सञ्चालित कार्यको प्रगति विवरण तयार हुनुपर्दछ ।

२० **कार्य योजना-**

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७(२) तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६ को नियम (८) मा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारमा परिषद्/कार्यकारी/प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिबाट स्वीकृत एकीकृत क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम अनुरुप हुने गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गर्ने, बजेट विनियोजन गर्न लगाउने, सबै पक्षको समन्वय र संलग्न गराउने, विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने, प्रभावित क्षेत्रमा उद्धार र राहत व्यवस्था गर्ने, ऐन बमोजिम कार्य नगरेको अनुगमन गर्ने, विपद् सूचना प्रणाली विकास र सञ्चालन, तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने, विपद् घरपरिवारको पहिचान गर्ने, कर्मचारी क्षमता अभिवृद्धिको व्यवस्था र कार्यक्रम सहितको कार्ययोजना तयारी गरी लागू गर्ने/गराउन सम्बन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले ऐन तथा नियमावलीमा तोकिएका कार्यहरू पूरा गरेको देखिएन ।

२१ **पदाधिकारी सुविधा-**

नेपालको संविधानको धारा २२७ मा गाउँसभा तथा नगरसभाका सदस्यले पाउने सुविधाका सम्बन्धमा प्रदेश कानून बमोजिम हुने व्यवस्था अनुसार पालिकाले यस आर्थिक बर्षमा पदाधिकारी सुविधा शीर्षकमा रु.९०८७७६१.५१ खर्च गरेको देखिन्छ ।पदाधिकारी सुविधामा भएको खर्च आन्तरिक आय रकम रु.१७७०५१३० को ५१.३२ प्रतिशत हो । पालिकाको आन्तरिक आयको अबस्था हेर्दा पालिकाको आन्तरिक आय पदाधिकारी सुविधामा मात्रै आधा रकम खर्च भएको देखिन्छ । अतः पालिकाले आन्तरिक आय बृद्धि गर्ने तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

२२ **आर्थिक सहायता-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा स्थानीय तहको रकमबाट आर्थिक सहायता, चन्दा, पुरस्कार एवं संस्थागत अनुदान वितरण गर्न पाउने व्यवस्था रहेको देखिंदैन । तर पालिकाले यस वर्ष विभिन्न ११७ जनालाई सहयोग गरी रु. १२७००००।- आर्थिक सहायता वितरण गरेका छन् ।कुनै कार्यविधी बेगर आर्थिक सहायता खर्च लेख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।आर्थिक सहायता लिनेको नाम सार्वजनिक गरिएता पनि पालिकाले विभिन्न व्यक्ति तथा निकायहरुलाई गर्ने सहयोग शिर्षकमा आर्थिक सहायता वितरण गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

२३ **विविध खर्च-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले यस वर्ष खाना तथा विविधतर्फ मात्र रु.९४६०७०।- खर्च गरेको छ, जुन आन्तरिक आय रकम रु.१७७०५१३०।५८ को ५.३४ प्रतिशत हो । अतः कार्यालयले उपलब्ध बजेटलाई कार्यक्रम बनाई उपलब्धीमुलक क्षेत्रमा खर्च गरेर यस्ता प्रकृतिका खर्चमा न्यूनीकरण गर्नुपर्दछ ।

२४ **अनुगमन मुल्याङ्कन तथा भ्रमण खर्च-**

भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम २१ मा भ्रमण खटिने पदाधिकारी वा कर्मचारीले भ्रमण गरेपछि सो को अभिलेख अनुसूची ६ को ढाँचामा राख्नुपर्ने तथा भ्रमणलाई विश्वसनीय वनाउन आवश्यकता अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको थप व्यवस्था गर्नुपर्ने उल्लेख छ।नियम १९ मा जिल्लाभित्रको ठाउँको दुरीको विवरण राख्नुपर्ने उल्लेख छ ।कार्यालय र वडा तथा स्वास्थ्य संस्थामा समेत यस वर्ष विषयगत शीर्षक तथा कन्टिन्जेन्सी वाहेक चालु खर्च शिर्षकवाट रु. १४९८७५२/- खर्च लेखेको छ । तर भ्रमणको उद्धेश्य, अनुगमन तथा भ्रमण प्रतिवेदन, भ्रमण अभिलेख, दुरीको विवरण, सवारी साधनको टिकट आदि राखेको छैन । जसले गर्दा अनुगमन तथा भ्रमणको सहि सदुपयोग भएको छ, भन्ने आधार रहेन । पालिकाले नियमावलीमा भएको व्यवस्थाको पालना गरेर मात्र अनुगमन मुल्याङ्कन तथा भ्रमण खर्च गर्नुपर्ने देखिन्छ।

२५ **राजश्व तथा अन्य-**

२५.१ **कर तथा शुल्क असुलीः** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र. सं	आम्दानी शीर्षक	अनुमान	
			आषाढ सम्मको आम्दानी
१	एकीकृत सम्पती कर	८००००	५०९४०९।५७
२	वहाल कर	८०००००	७०१८७८।४
३	वहाल विटौरी कर	५००००	८०००
४	कृषितथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	५००००	१५००
५	सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	२०००००	६५४००
६	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	५००००	२२००
७	परीक्षा शुल्क	५००००	२३५००
८	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	५०००००	४५४३६५
९	नक्सापास दस्तुर	५०००००	९३८७६।३८
१०	सिफारिश दस्तुर	३००००००	१९९७६५०
११	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	५०००००	४५१६००
१२	नाता प्रमाणित दस्तुर	३०००००	२३४५७०
१३	अन्य दस्तुर	१००००००	१३१९६५७।६२
१४	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१०००००	१०६२४०
१५	प्रशासनिक दण्ड , जरिवाना र जफत	३०००००	११४५१६।४८
१६	अन्य राजस्व	५००००	३४३५
१७	व्यवसाय कर	६०००००	२२०१००
जम्मा		८७५००००	६३०७८९८।५४

पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं करदाता कर बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन । तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउनु पर्दछ ।

२५.२ **आन्तरिक आयः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	**आन्तरिक आय**	**आन्तरिक आय प्रतिशत**
५५३४७०९७१	१७७०५१३०/५८	३.१९

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा ३.१९ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

२५.३

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमः स्थानीयतहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रम व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनका लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ तयार गरेको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिका अन्तर्गत ८ वडामा १३ योजना सञ्चालन गरी यस वर्ष ५७ जनालाई औसत ८८.५७ दिनले ५०४९ दिन रोजगारी उपलव्ध गराई रु.३४७१८११ श्रमिक ज्याला खर्च गरेको छ । पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ । उक्त खर्चवाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिंदैन । तसर्थ कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम व्यवस्थित तवरले कार्य सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

२५.४ **धरौटी खाताः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी नियमावली,२०७७ को नियम ६४ ले प्राप्त धरौटी रकमको गोश्वारा भौचर उठाई आम्दानी बाँध्नुपर्ने र आर्थिक वर्षको अन्त्यमा मौज्दात रहेको धरौटी रकमको नामनामेसी विवरण उल्लेख गरी व्यक्तिगत धरौटी खाता राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। गाउँपालिकामा व्यक्तिगत धरौटी खाता नराखेको हुँदा विगतमा कहिले देखि कुन ब्यक्ति वा संस्थाको नाममा धरौटी रकम के बापत राखेको हो यकिन गर्न सकिएन। उक्त नियमावलीमा भएको व्यबस्थालाई कार्यान्वयनमा ल्याई पालिकाले तोकिएका विवरण र खाताहरू राख्नुपर्दछ।

२५.५ **नगद भुक्तानी:**आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को बजेट वक्तव्यको नं. १८३ वाट राज्यकोषवाट हुने तलव, भत्ता लगायतका सबै भुक्तानी सम्वन्धित व्यक्ति तथा संस्थाको वैंक खाता मार्फत हुने व्यवस्था गरिएको, अर्थ मन्त्रालयको प.सं. २०७४।०७५ मार्गदर्शन च.नं. १०९६ मिति २०७४।०२।१६ को पत्रको प्रकरण ४४ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको अनिवार्य रुपमा बैंक खाता खोल्ने व्यवस्था मिलाई सो वापतको रकम बैंक खातामा जम्मा गरी भुक्तानी दिन निर्दिष्ट गरिएको तथा श्रमिकले पाउने पारिश्रमिक रोजगारदाता कम्पनीले अनिर्वाय बैंक खाताबाट भुक्तानी गर्नुपर्ने । नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तह, विश्वविद्यालय, नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएका संस्थान, समिति, परियोजना, प्रतिष्ठान र मातहतका निकायमा काम गर्ने सबै श्रमिक तथा कर्मचारीको पारिश्रमिक एवं वित्तीय सुविधा २०७५ श्रावण १ बाट बैंकिङ्ग च्यानल बाट भुक्तानी गर्नु पर्ने ब्यवस्था भएकोमा गाउँपालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत भएको कामको भुक्तानी बिल बमोजिम दिएकोमा उपभोक्ता समितिले दैनिक ज्यालादारी रकम एकमुष्ट रु.३६९८३५/- भुक्तानी गर्दा समेत बैंकिक खाता मार्फत भुक्तानी गरेको देखिएन।उपभोक्ता समितिले बैकिङ प्रणाली मार्फत कारोवार गर्ने र नगद भुक्तानी नगर्ने अवस्था पालिकाले सृजना गर्नु पर्दछ । केही उदाहरण निम्नानुसार छन् ।

गो.भौ.नं/मिति	कामको विवरण	भुक्तानी लिनेको नाम	भुक्तानी रकम
११८/०८२-०३-०३	पुरानो गाउँ ठुलो पँधेरो लिफ्टिङ खानेपानी आयोजना	डिल बहादुर गुरुङ समेत १६ जना ।	१४१३२५
१३३/०८३-०३-१९	बुट्टार जुडीखोला सडक स्तरोन्नती उ.स.	निश्चल चेपाङ समेत १० जना	९०१२५
१४२/०८२-०३-१९	रानागाउँ तोलक सडक स्तरोन्नती उ.स.	मेघ बहादुर थापा सहित ३५ जना	३६९८३५
१६३/०८२-०३-१९	मगरस्वारा आँपदेखि पुरानो गल्ली हुँदै अकला मन्दिर जाने सिँडि निर्माण	नारायण अधिकारी सहित १५ जना	२७८७००

२५.६ **ठेक्का अभिलेखः-** सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न. ५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखाङ्कनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नुपर्ने कार्य, हाल सम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ । तर यस कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन।अतः कार्यालयले स्वीकृत ढाँचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ।

२५.७ **हेभी इक्विपमेण्टको प्रयोगः** उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट निर्माण कार्य गराउँदा सार्वजनिक खरिद कानूनले तोकेको प्रक्रिया पूरा गरे नगरेको परीक्षण गर्नु पर्ने सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को नियम उपनियम (९) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट सञ्चालित हुने निर्माण कार्यमा डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ग्रेडर जस्ता हेभी मेशिनरी प्रयोग गर्न नमिल्ने व्यवस्था छ । सो नियमावलीको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभी मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्य भनी उल्लेख भएको रहेछ भने सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिशमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिई त्यस्ता मेशिन प्रयोग गर्न सकिने उल्लेख छ । पालिका अन्तर्गत सञ्चालित अधिकांश सडक निर्माण तथा सडक स्तरोन्नतिसँग सम्बन्धित योजनाका उपभोक्ता समितिहरूले डोजर, एक्साभेटर लगायतका हेभी मेशिन प्रयोग गर्ने गरेको पाइए तापनि नियमावलीको व्यवस्था सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिश गराई गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सहमति लिएको पाइएन । अत : उक्त नियमावलीको व्यवस्था अनुरुप कार्य गराउनुपर्दछ ।

२६ **आय तर्फ-**

पालिकाले बुढि गण्डकी नदि स्थित घौसुर खोला घाट बाट स्विकृत प्रारम्भिक वातावरणिय परिक्षण प्रतिवेदन अनुसार १०४५६ घ.मि नदिजन्य पदार्थ संकलन गर्न सकिने प्रतिवेदनको आधारमा पालिकाले प्रथम पटक मिति २०८१।८।२ मा गण्डकी गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, २०८१ ले तोके बमोजिम प्रति घनमिटर रु. ५०० को दरले रु. ५२३२५००/- को टेन्डर आह्वान गरेको र तेस्रो पटक मिति २०८१।९।२३ मा टेण्डर आब्हान हुँदा समेत कुनै टेण्डर नपरेको कारण गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिले मिति २०८२।०२।२३ अनुगमन गर्दा वडा नं ५ दर्बुङ घाटमा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेको श्री रायमाझी नव कान्तीपुर जे. भी. महाराजगंज काठमाण्डौं उद्योगले नदिजन्य पदार्थ उत्खन्नन गरि संकलन गरेको कारण टेण्डर नपरेको देखिएकोले सो उद्योग सँग कानुन बमोजिम रु. ५२३२५००/- तथा मु.अ.कर तथा जरिवाना समेत एकिन गरी असुल गर्नुपर्ने प्रतिबेदन दिएकोले सो को कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

२७ **वितरणमुखी खर्च-**

सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ ले सरकारी खर्चलाई मितव्ययी बनाउने तथा वितरणमुखी कार्यमा खर्च गर्दा प्रयाप्त तयारी गरी न्यूनतम खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले देहाय बमोजिमका व्यक्ति तथा संस्थालाई निम्नानुसारको रु. १००९९७६ को वितरणमुखी खर्च गरी विभिन्न सामाग्री वितरण गरेको छ । यस्तो वितरणमसखी खर्च गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । केही उदाहरण

गो. भौ . नं ./ मिति	भुक्तानी लिने व्यक्ति/ संस्था	खर्च रकम रु.
३४।२०८१।६।१६	नेपाल चेपाङ सँघ	२०००००
२०६।२०८१।९।२३	श्री सुपर बिशुली हाइड्रोवावर सरोकार समिति	२०००००
३६०।२०८१।१२।४	नेपाल मगर सँघ	७५०००
५४६।२०८२।।२	भैरवी लाङघली युवा समाज	५००००
२२३।२०८२।३।१७	डेलिजा मल्टि प्रपोज (वडा नं . ८ पोशाक वितरण)	८९९७६
६३४।२०८२।३।५	होटल सँघ गोरखा	३००००
६३४।२०८२।३।५	ओसन क्लव गोरखा	१५०००
७।२०८१।६।१५	हरितालिका तीज विशेष कार्यक्रम संचालन	१५००००
१४१।२०८२।१।२	दर्वुङ्ग भगवती मन्दिर उद्घाटन तथापुजा	२०००००
		१००९९७६

२८ योजना तर्जुमा र कार्यान्वायन तर्फ-

२८.१ **आयोजना हस्तान्तरण:** सार्बजनिक खरिद नियमाबली, २०६४ को नियम ९७(१२) बमोजिम निर्माण कार्य सम्पन्न भएपछि सार्वजनिक निकायले सोको रेखदेख, मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी समेत तोकी आयोजनाको स्वामित्व उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो बर्ष उपभोक्ता समितिबाट रु. रु.५०२७७१६१ खर्च गरी ११२ बटा आयोजनाहरु सम्पन्न गरेकोमा नियमाबलीको व्यबस्था बमोजिम हस्तान्तरण गरेको देखिएन । जसबाट सम्पन्न आयोजना मर्मत, रेखदेख तथा उचित संरक्षण हुन नसकि लगानी खेर जानसक्ने देखिन्छ । अत: सम्पन्न आयोजनाहरु समयमै हस्तान्तरण उचित रेखदेख तथा मर्मत सम्भार हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२८.२ **वार्षिक खरिद योजना/गुरुयोजना:** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ६ अनुसार ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरुयोजना तयार गर्नुपर्ने, नियम ८ ले वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रु. १७१७१०५२४.९९ पूँजीगत खर्च/खरिद निर्माण कार्य गरेको छ । अतः पालिकाले उक्त नियमावलीले तोकेको व्यवस्था बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई कार्यान्वियन गरेर सार्वजनिक खरिद कार्य व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ ।

२८.३ **योजना छनौट र कार्यान्वयनः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले योजना बनाउँदा सहभागितमूलक, उत्पादनमूलक र प्रतिफल प्राप्त हुने योजना छनौट गरी प्राथमिकिकरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै योजना बनाउँदा मध्यम तथा दीर्घकालीन प्रकृतिका आयोजनाहरूको सूची समेत तयार गरी कार्यान्वियनमा ल्याउनु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले योजना छनौट गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्था अनुरुप दीर्घकालीन प्रकृतिका ठुला योजना छनौट नगरी सानासाना र टुक्रे योजनामा ठुलो मात्रामा बजेट छुट्याएको अवस्था छ । साना तथा टुक्रे योजनामा वजेट विनियोजन गर्दा दिर्घकालीन उपलव्धी नहुँने हुँदा यस्ता कार्यमा नियन्त्रण गरी ठुला योजना छनौटलाई प्राथमिकतामा राखिनुपर्दछ । यस वर्ष उपभोक्ता समितिमार्फत भएका कामका योजनाहरू देहायअनुसार छन ।

क्र. सं.	विवरण	योजना संख्या	रकम
१	रु।१ लाख भन्दा कमका योजना	३	१५००००
२	रू।१ लाख देखि रू।३ लाख सम्मका योजना	६०	१०२२१५००
३	रू।३ लाख देखि माथि रू।५ लाख सम्मका योजना	३५	१२५४२६७२
४	रु।५ लाख देखि माथि रू।१० लाख सम्मका योजना	२८	१६४०२९७३
५	रू।१० लाख देखि माथि रू।२५ लाख सम्मका योजना	९	११००००००
६	रू।२५ लाख भन्दा माथीका योजना	१७	१३४५७४३५४
	जम्मा	१५२	१८४८९१४९९

साना तथा टुक्रे योजनामा बजेट विनियोजन गर्दा अपेक्षित उपलब्धी प्राप्त गर्न कठिनाई हुने हुँदा यस्तो कार्यमा नियन्त्रण गरी ठुला र प्राथमिकता प्राप्त योजनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

२८.४ **निर्माण कार्य व्यवस्थापनः** पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा ठेक्का र उपभोक्ता समिति मार्फत सम्पन्न गरेको कार्यको विवरण देहाए बमोजिम रहेको छ ।

योजना संख्या (विद्यालय तथा कोटेशनमार्फत समेत)	ठेक्का मार्फत		उपभोक्ता समिति मार्फत	
	संख्या	रकम	संख्या	रकम
१५२	१६	१११,३२६,८७६।५६	११२	५०२७७१६१

यस आर्थिक वर्षमा पालिकाले सञ्चालन गरेका कुल १५२ योजनामा मध्ये ठेक्का मार्फत १६ वटा योजनामा रु. १११,३२६,८७६.५६ खर्च गरेको छ भने उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालित ११२ योजनामा रु ५०२७७१६१ खर्च गरेको छ । अर्थात १२८ योजनामा भएको खर्च मध्ये ६८.८९ प्रतिशत ठेक्का प्रक्रिया र ३१.३१ प्रतिशत रकम उपभोक्ता समिति मार्फत खर्च गरेको देखिन्छ । पालिकाले निर्माण कार्य गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक प्रणाली, निर्माण कार्यको गुणस्तर, सोको दिगोपन उपभोक्ता समितिको क्षमता निर्माण कार्यको प्रकृति लगायतका कुराहरु को समेत विचार गरी निर्माण कार्य सञ्चालन एंव व्यवस्थापन गर्न ध्यान दिनुपर्दछ ।

२९ **विद्यालयमा इन्टरनेट जडान-**

शिक्षा तथा मानव श्रोत केन्द्रले जारी गरेको कार्याक्रम कार्यान्वियन कार्यविधि २०८१/०८२ को क्रियाकलाप नं. २.३.५ को विद्यालय सञ्चालन अनुदानमा व्यवस्था भए बमोजिमको विद्यालयमा इन्टरनेट जडान गर्नुपर्नेमा निम्न विद्यालयहरूलाई इन्टरनेट बापत रकम रु. ६००००/- निकासा भएकोमा इन्टरनेट जडान गरेको नदेखिएकोले असुल गर्नुपर्ने रू.,

क्रस	विधालयको नाम	रकम
१	अकला प्रा.वि.	रु. १२०००
२	जनचेतना प्रा.वि.	रु. १२०००
३	चिसापानी प्रा.वि.	रु. १२०००
४	जनकल्याणप्रा.वि.	रु. १२०००
५	शिद्द प्रा.वि.	रु. १२०००
	जम्मा	रु.६०,०००।-

असुल गर्नुपर्ने	६०,०००

३० **जिन्सी दाखिला-**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९५ अनुसार कार्यालय प्रमुखले आफ्नो कार्यालयमा रहेको खरिद गरी वा नगरी वा कुनै प्रकारले हस्तान्तरण भई वा वस्तुगत सहायता वा अन्य कुनै प्रकारबाट प्राप्त हुन आएको जिन्सी मालसामानको विवरण र मूल्य समेत खुलाई जिन्सी किताबमा सात दिन भित्र आम्दानी बाँधी श्रेस्ता समेत खडा गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले रु. ९९८८४१/- को निम्नानुसारका पुस्तक छपाई तथा सिसि टिभिका जिन्सी सामाग्री तथा खरिद गरी भुक्तानी भएकोमा नियमानुसार PAMS मा जिन्सी दाखिला गरेको देखिएन । यसमा कार्यालयले PAMS V2 को युजर लिनुभन्दा पहिलाको कारोवार भएकोले अभिलेखमा राखेको जवाफ दिएता पनी यसरी प्रणाली बाहिर सामान दाखिला गरेको अनियमित देखिएको रु.

भौ. नं ./ मिति	खरिद गरिएको जिन्सी सामाग्री	आपुर्तक	भुक्तानी रकम रु.
१०।२०८१।६।१५	बजेट किताब छपाई ४५० प्रति (आ . व . २०८१।०८२)	माईलस्टोन प्रिण्टर्स	१५२५५०
१०।२०८१।६।१५	योजना किताब छपाई १००० प्रति (आ . व . २०८१।०८२)	माईलस्टोन प्रिण्टर्स	२४८६००
२१०।०८१।९।२४	Media Converer 5,IPC Inverter 2, Asian Battery 3, Port Box 2 लगायत १३ ITem	साहार कम्यूनिकेशन प्रा. लि .	३५३४८८
३३३।०८१।११।३	CC Tv Instalation 5, With Fiber Instalation	साहार कम्यूनिकेशन प्रा. लि .	२४४२०३
जम्मा			९९८८४१

अनियमित भएको	९,९८,१६१

३१ सवारी साधन मर्मत-

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी टुक्रा पारी खरिद गर्न नमिल्ने एवं नियमावली, २०६४ को नियम ८४ मा रु.१० लाखदेखि रु.२० सम्मको लागत अनुमान भएको मालसामान सिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ त्यस्तै नियम ८५ मा पाँच लाख रुपैया सम्मको लागत अनुमान भएको परामर्श सेवा वा अन्य सेवा र कम्पनीको आधिकारिक मर्मत वा सर्भिस सेण्टरबाट गरिने सवारी साधन मेशिनरी औजारको पाँच लाख रुपैया सम्मको मर्मत सम्भार सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले निम्नानुसारका आपूर्तकबाट यो वर्ष सवारी साधन मर्मत गर्दा एकै आपुर्तकबाट वार्षिक पाँच लाख रुपैया भन्दा बढीको सवारी साधन मर्मत गर्दा खरिद कार्य बोलपत्र आह्वान नगरी सोझै खरिद गरी रू. ७४२६७८/- भुक्तानी गरेको देखियो । नियमानुसार बोल पत्र आह्वान गरी प्रतिस्प्रधात्मक रुपमा खरिद कार्य गर्न कार्यालयको ध्यान जानु पर्दछ ।

गो. भौ.नं. / मिति	सेवा प्रदायक	कामको विवरण	भुक्तानी रकम रु.
३४।०८१।६।१६	एम ए डव्ल्यू अर्थ मुभर्स प्रा. लि .	सवारी साधन मर्मत	३५९३५७
१०४।०८१।८।१३	एम ए डव्ल्यू अर्थ मुभर्स प्रा. लि .	सवारी साधन मर्मत	१९३२०५
२५८।०८१।१०।१०	एम ए डव्ल्यू अर्थ मुभर्स प्रा. लि .	सवारी साधन मर्मत	५६५००
५६९।०८२।२।२१	एम ए डव्ल्यू अर्थ मुभर्स प्रा. लि .	सवारी साधन मर्मत	८०६६१
५९८।०८२।२।२७	एम ए डव्ल्यू अर्थ मुभर्स प्रा. लि .	सवारी साधन मर्मत	५२९५५
जम्मा			७४२६७८

३२ सोझै खरिद-

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी टुक्रा पारी खरिद गर्न नमिल्ने एवं नियमावली, २०६४ को नियम ८४ मा रु.१० लाखदेखि रु.२० सम्मको लागत अनुमान भएको मालसामान सिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने, नियम ८५ मा १० लाख रुपैया सम्मको लागत अनुमान भएको निर्माण कार्य वा मालसामान, पाँच लाख रुपैया सम्मको लागत अनुमान भएको परामर्श सेवा वा अन्य सेवा र कम्पनीको आधिकारिक मर्मत वा सर्भिस सेण्टरबाट गरिने सवारी साधन मेशिनरी औजारको पाँच लाख रुपैया सम्मको मर्मत सम्भार सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । पालिकाले निम्नानुसारका आपूर्तकबाट यो वर्ष छपाई खरिद

कार्य सिलबन्दी दरभाउपत्र आह्वान नगरी सोझै खरिद गरी रू. १४०००७०/- भुक्तानी गरेको देखियो । सार्वजनिक खरिद कानूनको पालना नगरी सोझै खरिद गरेको नियमत गर्नुपर्ने रु.,

गो.भौ.नं./मिति	**सेवा प्रदायक**	**कामको विवरण**	**भुक्तानी रकम रु.**
१०।२०८१।६।१५	माईलस्टोन प्रिण्टर्स	पुस्तक तथाअन्य सामाग्री छपाई	४०११५०
३७३।२०८१।१२।८	माईलस्टोन प्रिण्टर्स	स्थानिय पाठ्यपुस्तक छपाई	९९८९२०
जम्मा			१४०००७०

अनियमित भएको	१४,००,०७०

३३ छुट कर-

आय कर ऐन, २०५८ को दफा ८८ मा सेवा कार्यमा भुक्तानी गर्दा मू.अ.कर विजक जारी नगरेको सेवा प्रदायकलाई श्रोतमा १५ प्रतिशत कर कट्टी गरी भुक्तानी दिनुपर्ने व्यवस्था छ।कार्यालयले यो वर्ष देहायको सेवा प्रदायक फर्मलाई सेवा कार्य वापत रु. १९२००० भुक्तानी गर्दा कर विजक जारी गरेको देखिएन ।कर विजक जारी नगर्ने सेवा प्रदायकलाई श्रोतमा नियमानुसार हुने कर रु. २८८०० कट्टा गरी भुक्तानी गर्नुपर्नेमा कम कर रु. २८८० कट्टी गरी भूक्तानी गरेको देखिएकोले नियमानुसार १५ प्रतिशतले हुने छुट कर रू. २५९२० सम्बन्धित संस्थाबाट असुल गरी राजस्व दाखिला गर्नु पर्दछ, रू.,

भौ. नं ./ मिति	खरिद गरको सेवा/ कार्यक्रम	सेवा प्रदायकको नाम	भुक्तानी रकम रु	१५% अग्रिम कर रु.	कट्टी गरेको कर रु.	छुट कर रकम रु.
३५।०८१।६। १६	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट	एलिसा इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेनसी	४८०००	७२००	७२०	६४८०
६९।०८१।७।८	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट	एलिसा इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेनसी	१६०००	२४००	२४०	२१६०
२१७।०८१।९। २५	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट	एलिसा इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेनसी	३२०००	४८००	४८०	४३२०
५००।०८२।१। ३	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट	एलिसा इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेनसी	४८०००	७२००	७२०	६४८०
६२९।०८२।३। ४	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट	एलिसा इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेनसी	४८०००	७२००	७२०	६४८०
जम्मा			१९२०००	२८८००	२८८०	२५९२०

असुल गर्नुपर्ने	२५,९२०

३४ डोजर मात्र प्रयोग-

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ मा जटिल प्रकृतिका कार्य उपभोक्ता समितिमार्फत गराउन नहुने उल्लेख छ । पालिकाले सम्पूर्ण कार्यमा मेसिन प्रयोग हुने निर्माण योजना समेत उपभोक्ता समितिसँग सम्झौता गरी सम्पन्न गरेको छ । यसरी उपभोक्ता समितिमार्फत काम गराउदा प्रतिस्पर्धा नभई मितव्ययी नहुने, प्राविधिक ज्ञानको अभावमा कामको गुणस्तर पक्ष कमजोर रहने, पुर्ण रुपमा मेशिन प्रयोग गरी कार्य गराउँदा रोजगारी श्रृजना नहुने अवस्था देखिन्छ।यस्तो कार्य नियन्त्रण गरी निर्माण कार्यलाई गुणस्तरिय प्रतिस्पर्धी र मितव्ययी बनाउने तर्फ पालिकको ध्यान जानु पर्दछ ।

गो.भौ.नं/मिति	कामको विवरण	डोजरको भुक्तानी लिने	लागत अनुमान	भुक्तानी रकम	डोजर वापत भुक्तानी
३८०८१।०९२१	दलभञ्ज्याङ घौसुर डोडे सडक स्तरोन्नती उपभोक्ता समिति	महादेव भैरवी कन्ट्रक्सन प्रा.लि.	१६६६६१०	१४५४६३६।०५	१४५४६३६।०५
६६२०८१।११।२७	कौदी पल्लोटार			५५५५७०८।५३	१७४८७६०
१६१०८२।०३।१८					३०७६८६१।१५
	जम्मा			२२३३७३८।३९	६११२६३

३५ **कार्य सम्पादन जमानत-**

GRM/WORKS/NCB/03/2081/082 पालिकाले मिति २०८१-०८-०६ मा रु १५३७०८५३.३५ (मु.अ.क. समेत) मा सिउरेनीटार वडा नं ८ देखि वडा नं ७ को कार्यालय भवन सम्म सडक स्तरोन्नती कार्य मिति २०८२-०२-१० सम्म सम्पन्न गर्ने गरि निर्माण व्यवसायी पृथ्वी निर्माण सेवा (५००२२६६९०) सँग सम्झौता गरेकोमा तोकिएको अवधिभित्र ६९.३४ प्रतिशत प्रगति भएको ठेक्कामा निम्न व्यहोरा देखियो ।

(क) सम्झौता बुँदा नं. G.C.C 35.2 बमोजिम म्याद थपको लागि अन्तिम म्याद समाप्त हुनु २१ दिन अगावै निवेदन दिनु पर्नेमा सो नदिएको कारण ठेक्का समाप्त भएको देखियो ।

(ख) सम्झौताको बुँदा नं G.C.C. 75.3 बमोजिम सम्झौता बमोजिमको कार्य सम्झौता बमोजिमको अवधिमा सम्पन्न नगरेमा र सम्झौता बमोजिम म्याद थप समेत नगरि निर्माण कार्य स्थगन गरेमा कार्यालयले परफरमेन्स वापत प्राप्त गरेको बैंक जमानत जफत गरि कार्य गर्ने भन्ने व्यवस्था भए बमोजिम पालिकाले पटक पटक कार्य सुचारु राख्न पत्राचार गरेको र कार्य सम्पादन जमानत (बैंक ग्यारेन्टी) रकम जफत गरी कार्यालयको खातामा दाखिला गर्न मिति २०८२-०४-२० मा पत्राचार समेत गरेकोमा रकम असुल भएको देखिएन । अतः बैंक ग्यारेण्टी रु. ४८४४०००।- (2024 PC नं PBO128/2061/5500/24) कृषि विकास वैंक गजुरी) जफत गरि राजस्व दाखिला गर्नुपर्ने रु.,

(ग) सार्वजनिक खरिद ऐन, २०२४ को दफा ५९ को उपदफा 3 को खण्ड (ख) मा खरिद सम्झौता बमोजिमको काम आपूर्तिकर्ता, परामर्शदाता, सेवा प्रदायक वा निर्माण व्यवसायीले नगरेको कारणबाट सार्वजनिक निकायले सो काम गर्न वा गराउनको लागि लाग्ने थप खर्च रकम समेत पालिकाले एकिन गरी असुल गर्नुपर्दछ ।

असुल गर्नुपर्ने	४८,४४,०००

३६ **स्टाफ क्याम्प सामाग्री-**

GRM/WORKS/NCB/01/२०८१/८२ पालिकाले फिस्लिङ भैरवी सडक स्तरोन्नती कार्यको लागि OS Engineering/ DhadingNilkantha JV सँग मिति २०८२-०२-३० सम्म रु. ३०७५९२७७.०४ (with vat and ps) मा निर्माण कार्य गर्ने गरि म्याद दिएको ठेक्कामा संझौताको प्रोभिजनल तर्फको आइटम नं 4 मा स्टाफ क्याम्प स्थापनाको लागि रु. ५००००/- भुक्तानी दिएको र संझौता बमोजिम निर्माण कार्य सम्पन्न पश्चात उक्त सामाग्रीहरु कार्यालयमा फिर्ता गर्नुपर्ने सर्त रहेकोमा सो सामानहरु फिर्ता गरेको देखिएन । अतः रु. ५००००/- बराबरको सामान उक्त निर्माण व्यावसायीले कार्यालयमा फिर्ता गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गर्नुपर्ने ।

गो.भौ.नं/मिति	विल नं	सामानको नाम	परिमाण	इकाई मुल्य	भुक्तानी रकम
१२९।०८०।०३।०५	फाइनल विल IPC-4	36 mm Jasta Aarati	58kg	१७०	९८६०
		5 mm Green Ply	25kg	२७०	६७५०
		1.6 mm Black pipe Dori	50kg	१००	५०००
			15kg	५०	७५०
५६।०८१।११।१०	IPC-01	0.40 mm colour	1bdl	८९५०	८९५०।००
		Jasta 2mm black pipe	90 kg	९८	८८२०।००
		C. grade ply	20.74 sq. m	१९९	४१२०
				जम्मा	४४२५०
				मु अ कर	५७५२।५
				कुल जम्मा	५०००२।५

प्रमाण पेश नगरेको	५०,०००

३७ **खेलकुद कार्यक्रम-**

आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि तयस्तो खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात भुक्तानी दिन रीत पुगे नपुगेको जाँच गरी भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय देहायका विभिन्न खेलकुद कार्यक्रमलाई रु. २७०३७३७/- भुक्तानी गरेको छ । उक्त कार्यक्रमहरुमा नर्म्स तथा कार्यविधि बेगर खर्च भएको छ । पालिकाले युवा वर्गको शारिरिक मानसिक विकासको लागी तथा दुर्व्यसन वाट मुक्त गराउन युवा लक्षित कार्यक्रम संचालन गर्नु परेको र नेपाल सरकारले जारी गरेको मापदण्डहरुलाई पालना गरी नै कार्यक्रम संचालन गरिएको जवाफ दिएता पनी नर्म्स तथा कार्यविधि तयार गरी त्यस्ता कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्दछ ।

केही उदाहरण

गो. भौ . नं . / मिति	भुक्तानी लिनेको नाम	भुक्तानी रकम रु.
१८७।२०८१।९।११	श्री दीस्थान यूवा क्लव	४५०००.
२६७।२०८१।१०। १३	खेलकुद सामाग्री खरिद (एबी सप्लायर्स एण्ड ट्रेड सेण्टर)	७१५५५.
३३।०८१।८।२	खेलकुद सामाग्री खरिद वडा नं. ६ (कैलास मल्टि प्रपोज)	९९४२२
३५।०८१।८।११	अध्यक्ष कप/ विद्यालय स्तरिय खेल	५११९२८
५८।२०८१।८।२७	गा. पा . स्तरिय राष्ट्पति रनिङ्ग शिल्ड	४२००००
६४।२०८१।९।४	खेलकुद सामाग्री खरिद वडा नं. ६ (भुम्लीचोक यूवा क्लव)	९९९९९
७४।२०८१।९।२१	मकै सिङ कप वडा नं. १ खेलकुद सामाग्री खरिद	१४९८३८
१०९।०८१।९।१३	गा. पा . स्तरिय राष्ट्पति रनिङ्ग शिल्ड	३७४२२५
१२४।०८१।११।२८	गा. पा . स्तरिय राष्ट्पति रनिङ्ग शिल्ड (एबी सप्लायर्स एण्ड ट्रेड सेण्टर)	२६८५१०
१२४।०८१।११।२८	गा. पा . स्तरिय राष्ट्पति रनिङ्ग शिल्ड / अध्यक्ष कप (विभिन्न ११ विद्यालय)	३३००००
२५६।०८२।३।२३	गा. पा . स्तरिय राष्ट्पति रनिङ्ग शिल्ड सामाग्री खरिद (इच्छाकामना छापाखाना)	३३३२६०
जम्मा		२७०३७३७

३८ **गरिबि निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम-**

गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका,२०७७ गरिबि निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत गरिबि निवारण गर्ने उद्वेश्यले नयाँ लघु उद्यमी सिर्जना गर्न सिप विकास तालिम प्रदान गरी इच्छुक उद्यमीलाई २० प्रतिशत लागत साझेदारीमा पालिकाले सिप विकास तालीम सञ्चालन नगरी प्रविधि हस्तान्तरण नगरी नगरि बेसार तथा अदुव प्रसोधन, ग्रेडङ र प्याकेजिङ मेसन, प्लम्बिङ सम्बन्धी सामाग्री खरिद गरि रु.१,६७,६००।–बराबरको सामाग्री भण्डारण गरी राखेको देखिन्छ यसरी सिप विकास तालिम संचालन नगरी सामान खरिद गरेको नियम सम्मत नदेखिएको रु.,

अनियमित भएको	१,६७,६००

३९ **स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम-**

स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमः मृगौला रोग, क्यान्सर रोग, पक्षघात लगायतका जटिल रोगका बिरामीहरुलाई औषधि उपचार खर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यबिधि, २०७८ दफा २ (ख) बमोजिमको लक्षित समुह तथा दफा २(ग) बमोजिमको लाभग्राहि भएको पुष्टि हुने गरिब परिचयपत्र पाएका व्यक्तिहरुलाई कार्यबिधिमा उल्लेख भए बमोजिम औषधि उपचार सहायता उपलब्ध गराउने ब्यवस्था छ । परिचयपत्र वितरण नगरेको पालिकाको हकमा लक्षित समुह पहिचान समिति गठन गरी सो को सिफारिसको आधारमा मात्र औषधी उपचार सहायता वितरण गर्नुपर्नेमा सो समिति गठन नगरी वार्ड कार्यालय तथा चिकित्सकको सिफारिसको आधारमा मात्र रु ४५३२९९७/- नगद सहायता प्रदान गरेको छ।नगद सहायता प्राप्त गर्नेहरुको विवरण सार्वजनिक गर्नु पर्दछ साथै कार्यबिधिमा तोकिय बमोजिम सहायता वितरण गर्नु पर्दछ।

४० **सुनौलो हजार दिनको विपन्न महिलाको पोषण सुधार**- (३४३-2082-03-20):

आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात भुक्तानी दिन

रीत पुगे नपुगेको जाँच गरी भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । सुनौलो हजार दिनको विपन्न महिलाको पोषण सुधार, आय आर्जन अनुदान अन्तर्गत रु.६,७९,०००।- खर्च भएकोमा ६९ वटा बाख्रा खरिद गरि २८ जनालाइ वितरण भएको देखियो । लाभग्राही संग भएको सम्झौताको बुँदा नं ४ अनुसार अनिवार्य रुपमा बाख्रा/पाठाको विमा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । सम्झौतामा उल्लेखित प्रावधानको पुर्ण रुपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

४१ **नाफा मुलक संस्थालाई कार्यालय सामाग्री-**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, राणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालिन तथा दीर्घकालिन विकास योजना वनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख छ । दफा ७६ अनुसार वितरणमुखी खर्चलाई नियन्त्रण गर्दै संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकमलाई स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा दीर्घकालिन पूँजी निर्माण हुने कार्यमा खर्च गर्नुपर्दछ । नाफा कमाउने उद्देश्यले स्थापित संस्थालाई अनुदान उपलव्ध गराउन मिल्दैन । सहकारी संस्थाको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको मूल्य वृद्धि हुने र नाफामूलक संस्थामा खर्च गर्ने सम्बन्धमा पालिकाले नियन्त्रण गर्नु पर्दछ । यस पालिकाले यो वर्ष निम्नानुरका नाफामुलक सहकारी संस्थालाई रु. २६६२१५ को विभन्न सामाग्री खरिद गरि वितरण गरेको देखियो । नियम विपरित नाफामुलक संस्थालाई सामाग्री खरिदमा खर्च लेखी भुक्तानी दिने कार्य नियमसम्मत नदेखिएको रु..

गो. भौ . नं. / मिति	कामको विवरण	संस्थाको नाम	खर्च रकम
७०७।०८२।३।१९	इन्भर्टर खरिद	श्री गण्डकी साना किसान सहकारी संस्था लिमिटेड	९९७००
१९।०८२।१।२६(विविध)	ट्याँकी निर्माण/ पायप वितरण	श्री महादेव कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	१६६५१५
जम्मा			२६६२१५

अनियमित भएको	२,६६,२१५

४२ **उत्पादनमा अनुदान-**

पालिकाले कृषकहरुलाई कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा प्रवर्दन गरि खसि/बोका/तरकारी फलफुल बिक्रीको आधारमा अनुदान उपलब्ध गराउने उदेश्यले उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यविधि २०८१ लागु गरेको छ । यस वर्ष यस कार्यक्रममा कृषि तर्फ १०३० किसानलाई ८६,१६,८६५ र पशुतर्फ(अण्डा र मासु) ११,५०,१३२ गरी जम्मा रु ९७,६६,९९७ कार्यविधिले तोकेको दररेटमा उत्पादनमा आधारित अनुदान वितरण गरेको छ।सहकारी केन्द्रले राखेको अभिलेखको आधारमा बिक्री परिमाणको आधारमा यस वर्ष विभीन्न ५ सहकारी सस्था मार्फत तरकारीमा ४२४७.२८९ मेट्रिक टन,सुन्तलामा ५३.३७ मेट्रिक टन,कोदो ३.११ मौट्रिक टन गरि अनुदान दर प्रति के.जि. रु २ को दरले उत्पादनमा अनुदान दिएको छ । कार्यविधिले सहकारी/समूह/संकलन केन्द्रले राखेको अभिलेखको आधारमा बिक्री परिमाण र रकम भुक्तानीको लागी सहकारी/समूह/संकलन केन्द्रले वडा स्तरीय कृषि/पशु प्राविधिक तथा वडा समितिको अनुगमन प्रतिवेदन सहित गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखा/पशु सेवा शाखामा पठाउनुपर्ने, सहकारी/समूह/ संकलन केन्द्र र वडा स्तरीय अनुगमनको आधारमा आर्थिक विकास शाखाले आवश्यक अनुगमन गरि गाउँपालिकाबाट कृषि उत्पादनको बिक्री तथा उत्पादनमा आधारित अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ । उपरोक्त व्यवस्था अनुसार सहकारी संस्थाको खरिद बिक्रि खाताको अभिलेख परीक्षण गरी अनुगमनको माध्यमबाट अनुदान वितरणको प्रतिफल सुनिश्चित हुनुपर्दछ ।उत्पादित कृषि तथा पशु उत्पादनको दैनिक अनुगमन तथा दैनिक विक्री वितरणको विवरण अधावधिक गरि अनुदान वितरणलाई दुरुपयोग हुनवाट नियन्त्रण गरिनुपर्दछ ।

४३ **नमुना विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान-**

भौचर नं २६२/२२३ आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात भुक्तानी दिन रीत पुगे नपुगेको जाँच गरी भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । शिक्षा तथा मानव श्रोत केन्द्रले जारी गरेको कार्याक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१/०८२ को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.१३ को शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण अन्तर्गत ज्ञानमार्ग मा वि को अनुदान रकम रु.१५६२३९०।– अनुदान निकासा गरेकोमा रु ३०७३५३/- को तार जाली तथा पाइप खरिद गरेको देखियो । यसमा

कार्यालयले विद्यालयलाई पहिरो बाट जेगाउनको लागी खरिद गरेको भन्ने जवाफ दिएता पनी मौज्दात तार जाली तथा पाइप जडान गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने रु,.

प्रमाण पेश नगरेको	३,०७,३५३

४४ **नमुना विद्यालयको पि.सि.एफ. अनुदान-**

मानव श्रोत विकास केन्द्रले जारी गरेको कार्यक्रम कार्यान्वियन कार्यविधि (२०८१/०८२) को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.५० मा स्थानीय तहबाट प्राप्त अनुदान रकम विद्यालयले प्राथमिकताका आधारमा प्रथमिक तह, तृतीय श्रेणी शिक्षक सरहको १ जना ल्याब असिष्टेन्टका लागि १३ महिनाको तलब दिने व्यवस्था गरेको, भौचर नं १३० मिति २०८१-१२-२७ ज्ञानमार्ग माध्यमिक विद्यालयलाई विभिन्न कृयाकलापमा अनुदान निकासा गरेकोमा विद्यालयले प्रति महिना प्रा थमिक शिक्षक तृतिय श्रेणीको न्युनतम तलव रु ३२९०२/-को दरले भुक्तानी गर्नु पर्नेमा रु.२०,०००।- को दरले ल्याब असिष्टेन्ट दिलिप रिजाललाई १३ महिनाको रु.२,६०,०००।- भुक्तानी गरेकोमा सो शिर्षकमा बाकीँ रहेको रकम १२९०२X१३ ले हुने रु. १,६७,७२६।– अन्य शैक्षिक ब्यवस्थापनमा खर्च गरेको अनियमित देखिएको रु.

अनियमित भएको	१,६७,७२६

४५ **दिवा खाजा अनुगमन-**

शिक्षा तथा मानवस्रोत विकास केन्द्र सानोठिमी भक्तपुरबाट तयार भएको कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८१।०८२ को क्रियाकलाप नं २.७.११.१ अनुसार विद्यालयको प्रारम्भिक बाल विकास कक्षा देखि कक्षा ५ सम्म अध्ययरत बालबालिकाहरुको लागि प्रति विद्यार्थी दैनिक रु १५ का दरले दिवा खाजा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरेको छ। यस वर्ष पालिकाले विद्यालयलाई दिवा खाजा बापत रु ५११५३३४० उपलब्ध गराएको छ। विद्यालयले उपलब्ध गराएको तथा माग गरेको तथ्याङ्क अनुसार नै खाजा वितरण भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन हुनुपर्दछ।

४६ **आर्थिक लेखापरीक्षण/विद्यालय सुधार योजना-**

शिक्षा तथा मानव श्रोत केन्द्रले जारी गरेको कार्याक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१/०८२ को क्रियाकलाप नं. २.३.५ को माध्यमिक तथा आधारभूत विद्यालयको विद्यालय सुधार योजना तथा आर्थिक लेखा परीक्षणमा व्यवस्था भए बमोजिम विद्यालयहरुले तोकिएको समयमा विद्यालय सुधार योजना र आर्थिक लेखा परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी सोको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष निम्नानुसारका विद्यालयहरूले विद्यालय सुधार योजना आर्थिक वर्ष (२०८१।०८२) र आर्थिक लेखा परीक्षण(आर्थिक वर्ष २०८०। ०८१) प्रतिवेदन तयार गरी सो को प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने रू.

क्र. स .	विद्यालयको नाम	विषय	रकम रु
१	भिमोदय आ. वि ., गण्डकी-८	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१०,०००।-
२	भिमोदय आ. वि ., गण्डकी-८	विद्यालय सुधार योजना	रु.१५,०००।-
३	बट्टकी आ. वि . , गण्डकी-३	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१०,०००।-
३	भैरवाश्रम मा. वि . , गण्डकी-३	विद्यालय सुधार योजना	रु.२०,०००।-
४	विजयाभवानी मा.वि., गण्डकी-१	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१५,०००।-
५	जनचेतना आ.वि., गण्डकी-१	विद्यालय सुधार योजना	रु.१५,०००।-
६	जीवनज्योती आ.वि., गण्डकी-१	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१०,०००।-
७	कालिका आ.वि., गण्डकी-५	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१०,०००।-
८	महादेव आ.वि., गण्डकी-२	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१०,०००।-
९	सिद्ध आ.वि., गण्डकी-८	विद्यालय सुधार योजना	रु.१५,०००।-
१०	सिद्ध आ.वि., गण्डकी-८	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१०,०००।-
११	ताङ्लीचोक मा.वि., गण्डकी-२	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१५,०००।-
१२	त्रिकला आ.वि., गण्डकी-७	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१०,०००।-
१३	अकला आ.वि., गण्डकी-३	विद्यालय सुधार योजना	रु.१५,०००।-
१४	अकला आ.वि., गण्डकी-३	आर्थिक लेखा परीक्षण	रु.१०,०००।-
जम्मा			रु.१,९०,०००।-

प्रमाण पेश नगरेको	१,९०,०००

४७ **छात्रवृति-**

शिक्षा तथा मानव श्रोत केन्द्रले जारी गरेको कार्याक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१/०८२ को क्रियाकलाप नं. ७.२.११ मा सिमान्तकृत विद्यार्थीहरुलाई प्रति विद्यार्थी रु. ५००।-, छात्रा र दलित विद्यार्थीहरुको लागि प्रति विद्यार्थी रु. ४००।– का दरले दिनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा (EMIS) भएको विद्यार्थी संख्या भन्दा निम्न विद्यालयहरुलाई छात्रबृत्ती बापत वढी निकासा भएको रकम असुल गर्नुपर्ने रू.

क्र.सं	विद्यालयको नाम	निकासा रकम	प्रमाणपेश भएको	वढी निकासा भएको रकम
१	श्री भैरवाश्रम मा.वि., गण्डकी-३	रु.१६,४००।-	रु. १४०००।-	रु.२,४००।-
२	श्री कालिका आ.वि., गण्डकी-४	रु.६,४००-	रु.४,४००।-	रु.२,०००।-
जम्मा				रु.४,४००।-

असुल गर्नुपर्ने	४,४००

४८ **प्रति विद्यार्थी अनुदान-**

शिक्षा तथा मानव श्रोत केन्द्रले जारी गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१/०८२ को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.५० मा तोकेको दरमा छात्रा, अपाङ्ग र दलित विद्यार्थीलाई तोकिए अनुसारको दरमा प्रति विद्यार्थी अनुदान दिने ब्यवस्था गरेको छ । यस वर्ष अकला

आ.वि.मा विद्यार्थी संख्याको आधारमा रकम निकासा गरेकोमा रु. २,०००।– सम्वन्धित विद्यालयवाट भर्पाइ पेश नगरेकोले बढी निकासा गरेको सो रकम असुल गर्नुपर्ने रू.

असुल गर्नुपर्ने	२,०००

४९ **वढी निकासा-**

आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात भुक्तानी दिन रीत पुगे नपुगेको जाँच गरी भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । देहायका व्यक्तिलाई रमाना तथा हाजिर भएको महिना भन्दा बढी दिनको भुक्तानी भएको रकम सम्बन्धितबाट असुल गर्नुपर्ने रु.,

क) नि.मा.वि. तृतीय शिक्षक रीता अधिकारी २०८२-०२-२९ मा विजया भवानी मा.वि., गण्डकी-१ बाट रमाना लिइ अन्यत्र सरुवा भइ गएकोमा निजले २०८२ जेष्ठ महिना सम्मको मात्र रमाना पत्र अनुसार तलब भुक्तानी गर्नु पर्नेमा २०८२ आषाढ महिनाको तलब भत्ता रु. ४१,८७६।– निकासा भएको रकम सम्बन्धित विद्यालयबाट असुल गरि राजश्व दाखिला गर्नु पर्ने रु. र

ख) भलायडाँडा आ.वि., गण्डकी-२ मा कार्यरत प्रा.वि., तृतीय शिक्षक दिल बहादुर मन्याल २०८१-१२-११ मा नयाँ नियुक्त भइ हाजिर भएकोमा निजलाई २०८१ चैत्र महिनाको १ गते देखि १० गते सम्मको वढी भुक्तानी भएको (मासिक तलब रु. ३८,७४८।- को) १० दिनको रु.१२,८१६।- सम्बन्धितबाट असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	५४,६९२

५० **समानीकरण अनुदानबाट दरबन्दी बाहिरका शिक्षकको तलव भत्ता-**

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ ले स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ । त्यसैगरी संघिय शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम ७७ उपनियम १ मा सामुदायिक विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा विद्यार्थी सख्या पहाडमा सामान्यतया ४५ हुनुपर्ने उल्लेख छ। पालिकाले संघीय समानीकरण पालिका चालु खर्च शीर्षकबाट ५ विद्यालयका दरबन्दी भन्दा बाहिरका शिक्षकलाई तलव भत्ता भुक्तानी गर्न रु ५८०००० खर्च लेखी भुक्तानी गरेको छ ।पालिकाले विद्यार्थी चाप धैरे भएका विद्यालयमा यसरी खर्च गर्नु परेको जवाफ दिएता पनी विद्यालय गाभ्ने तथा आन्तरीक आय बाट यस्ता खर्च लेख्नु पर्दछ ।केही उदाहरण

क्र सं	विवरण	रकम
१	स्थानीय शिक्षक तलबवडानं२	रु.१,५०,०००।-
२	कालिका आ.वि., गण्डकी-५	रु.१,९०,०००।-
३	रत्नेश्वर मा.वि., गण्डकी-५	रु.१,४०,०००।-
४	शिलाभैरव आ.वि., गण्डकी-६	रु.१,००,०००।-
जम्मा		रु.५,८०,०००।-

५१ **विद्यालय शिक्षक/ विद्यार्थी प्रोत्सहान कार्यक्रम-** (४६-2081-06-16):

आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात भुक्तानी दिन रीत पुगे नपुगेको जाँच गरी भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले शिक्षक विद्यार्थी सम्मान कार्यक्रमको लागि छात्रवृति रकम रु. २०००००/- समेत रु. ४८४५६४/- भुक्तानी गरेको फाँटवारीमा छात्रवृति प्रदान गर्ने तथा शिक्षक विद्यार्थीलाई सम्मान गर्ने सम्बन्धी गाउँकार्यपालिका तथा कार्यालय स्तरबाट समेत कुनै निर्णय गरेको प्रमाण संलग्न गरेको छैन ।खर्च गर्ने स्पष्ट मापदण्ड रहेको कार्यविधि नभएको अवस्थामा कुनै निर्णय बेगर कार्य गरी रु. ४८४५६४/- खर्च लेखी भुक्तानी दिने कार्य नियम सम्मत नदेखिएको रु.

अनियमित भएको	४,८४,५६४

५२ **समानिकरण अनुदानबाट विद्यालय व्यवस्थापान तथा छात्रवृति-**

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ ले स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ । त्यसैगरी संघिय शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम ७७ उपनियम १ मा सामुदायिक विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा विद्यार्थी सख्या पहाडमा सामान्यतया ४५ हुनुपर्ने उल्लेख छ। पालिकाले संघीय समानीकरण पालिका चालु खर्च शीर्षकबाट विद्यालय व्यवस्थापन तथा छात्रवृति वितरण गरेको देखियो । पालिकाले आफ्नो आन्तरिक श्रोत बाट उल्लेखित विषयमा खर्च गर्नुपर्नेमा समानिकरण अनुदान शीर्षकबाट खर्च लेखी भुक्तानी गरेको छ त्यस्तो कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

केही उदाहरण

गो. भौ . नं. / मिति	विवरण	खर्च रकम रु.
४६।२०१।६।१६	विद्यालय शिक्षक विद्यार्थी प्रोत्सहान पुरस्कार	२०००००
१४८।०८१।९।२२	चेपाङ भाषा अनुदान, प्र . अ . भत्ता , बाल विकास केन्द्र अनुदान	१४७५३६१
५१३।२०८२।१।१०	छात्रवृति रकम	१३३३३३
२६२।०८१।१०।१०।११	छात्रवृति रकम	२१००००
२६०।२०८१ १०।१०	विजया भवानी मा. वि . होष्टेल व्यवस्थापन	२०००००
२७१।२०८१ १०।११४	तोमन डाँडा मा. वि . छात्राबास / खाजा खाना व्यवस्थापन व्यवस्थापन	८३९१८१
५८२।२०८२ २।२३	ज्ञान मार्ग मा. वि . होष्टेल व्यवस्थापन	५९७७०२
जम्मा		३६५५५७७

५३ **स्थानिय पाठ्यपुस्तक छपाई-** (३२-2081-06-16):

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२ मा सार्वजनिक निकायले मुख्य जनशक्ति एवं अन्य जनशक्तिको पारिश्रमिक, भ्रमण खर्च जनशक्तिको बसोबास खर्च, कार्यालय खर्च, आवश्यक मालसामान उपकरण र सेवा खर्च, प्रतिवेदन र अन्य कागजातको अनुवाद, छपाई खर्च र तालीम गोष्ठी वा भ्रमणको व्यवस्था गर्नुपर्ने भए त्यस्तो कामको लागि लाग्ने खर्च समावेस गरी सम्बन्धित मन्त्रालयले सो सम्बन्धी लागत अनुमान सम्बन्धी नर्म्स तयार गरेको भए त्यस्तो नर्म्स, सम्बन्धित सेवाको कार्यक्षेत्रगत शर्त, सम्बन्धित सार्वजनिक निकाय वा अन्य निकायले चालु वा अघिल्ला वर्षहरुमा सोही प्रकृतिको खरिद गर्दा लागेको वास्तविक लागत समावेस गरी सार्वजनिक निकायले परामर्श सेवाको लागत अनुमान तयार गरी सेवा कार्य खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।गाउँपालिकाले कक्षा १ देखी कक्षा ८ सम्मको स्थानिय पाठ्यक्रम लेखन तथा छपाई गर्ने कार्यको लागि सिभिल मिडिया एण्ड रिसर्च सेण्टरलाई रु. ९९७७९० भुक्तानी गरेको फाँटवारीमा सो कार्यको लागि लाग्ने जनशक्ति तथा अन्य खर्चको लागत अनुमान तयार नगरी बजेटको आधारमा प्रस्ताव माग गरी खरिद गरेको देखियो । सो कार्यका लाग्ने विज्ञताको पहिचान र वास्तविक लाग्ने खर्चको अनुमान नगरी सोझै खरिद गरी रु. ९९७७९० भुक्तानी दिने कार्य नियम सम्मत नदेखिएको रु.,

अनियमित भएको	९,९७,७९०

५४ **सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धमा-**

५४.१ **निस्क्रिय खाता तथा लगत कट्टाः** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा २३ (५) अनुसार सामाजिक सुरक्षा खाता सञ्चालन गर्ने वैंकले खाताहरु मध्ये निस्क्रिय खाताको विवरण प्रत्येक श्रावण महिना भित्र दिनुपर्ने र कार्यविधिको दफा २६ (३) अनुसार लाभग्राहीका सम्बन्धमा स्थानीय तहले आवश्यक छानविन गरी कुनै लाभग्राहीको मृत्यु भएको वा कुनै कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको पाइएमा सम्बन्धित बैंकबाट लगत कट्टा हुने मिति सम्मको रकम सम्बन्धित हकवालालाई भूक्तानी गरी सो मिति भन्दा पछिको रकम फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । वैंकले निष्कृय खाता, डमी खाता तथा लगत कट्टा गरेको विवरण उपलब्ध नगराएकाले वितरित

रकम यकिन हुन सकेन । पालिकाले वैंकबाट सो विवरण लिई लगत कट्टा तथा अन्य प्रकृया पूरा गरी भत्ता वितरण कार्यलाई यथार्थपरक बनाउनुपर्दछ ।

५४.२ **मृत्यू पश्चातको भुक्तानीः** सामाजिक सुरक्षा वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा १५ अनुसार भत्ता खाईपाई आएको कुनै लाभग्राहीको मृत्यू भएमा मृत्यू भएको दिनसम्मको मात्र भत्ता निजको हकवालालाई भुक्तानी दिन सकिने व्यवस्था छ । पालिकाबाट देहायबमोजिमका व्यक्तिहरुलाई मृत्यू भए पश्चात समेत सामाजिक सुरक्षा भत्ता रु. १२१४१२ वितरण भएको देखिन्छ । निम्नानुसारका बैंक मार्फत वितरण भएको देहाय बमोजिमको भूक्तानी रु. १२१४१२ लेखापरीक्षण अवधि सम्म फिर्ता गरेको देखिएन उक्त रकम असुल गरी संघीय सञ्चित कोष दाखिला हुनुपर्ने रु.

क्र.स	नामथर	वडा नं	व्यक्तिगत परिचयपत्र नं	बैंक शाखा	खाता नं	बढि गएको रकम
१	इन्द्री सुनार	२	१९९९०४०५०२६९४	प्रभु बैंक, कुरिनटार	२०००१६६७३६४०००१०	११३३३
२	उमा थापा	२	२००६०८१६००४१८		२०००१६६०४७३०००१०	४५३३
३	चन्द्र माया राना	२	१९९९०१०५०४३९९		२०००१६६२७८५०००१०	४६६७
४	पुर्ण बहादुर प्रजा	२	२००७०४०७०१५७८		२०००१८४४६१३०००१०	१३७९
५	मैते प्रजा	२	२००९०५०५०७९९४		२०००२२२१६४८०००१०	५५२
६	धन माया थापा मगर	२	१९८२०५११३०००७५		२०००१६६५११९२०००१०	१२०००
७	ध्वज प्रजा	२	१९९०१०१००१६८४		२०००१६६२५९१०००१०	६०००
८	मनमाया थापा	२	२०२००८०४०१०३३		२०००१५१०८५१०००१०	४१३
९	धन बहादुर आले	२	२०२००९१००१४७५		२०००१५४३१८००००१०	१०५०७
					जम्मा	५१३८४
१०	नेत्र प्रसाद ढकाल	३	१९९९०३३०००८७५	मुक्तिनाथ विकास बैंक	११६२१४००५३९९२७०००००००	६४००
११	सोवर्ण माया परियार	३	१९९३०४१२०१२६५		११६२१४००५५०१२०००००००	१५४६७
१२	हेमलाल पन्त	३	१९९९०४०७०१३३८		११६२१४००५३९९१७०००००००	३६००
१३	वेली माया बराम	४	२००५०४१४०२२८७		११६२१४००५४७४८९०००००००	४१४
१४	जगत बहादुर गुरुङ	४	२००२१११९०१३२२		११६२१४००५४९२८३०००००००	१३८
१५	नन्द कुमारी पाण्डे	४	१९९१०१०१०८८०४		११६२१४००५४८१५३०००००००	२१३३
१६	चन्द्र मायाँ माझि	८	२०१६०११५०१३२१		११६२१४००५३७९४९०००००००	३३११
१७	श्रीमती ज्ञानि रेग्मी	८	२०१००५०६०६६१२		११६२१४००९५९५६३०००००००	९६००
१८	चुनमायाँ श्रेष्ठ	८	१९९९०५११००४८७		११६२१४००५५०३६६०००००००	७६००
१९	संसारी देवी सार्की	८	२००६०३२८०१२९७		११६२१४००५४६७११०००००००	२५३३
२०	टेक बहादुर सुनार	८	२०१४१११२००२९२		११६२१४००५३८०२१०००००००	५६५५
					जम्मा	५६८५१
२१	लोक मान श्रेष्ठ	५	२००६०४१५०९५०१	प्रभु बैंक, बेनिघाट	८३०१६३७०१३०००१४	५०६७
२२	पाकु मगर	७	१९९३०९०५००५७५		८३०१६३६४८१०००११	४००
					जम्मा	५४६७
२३	रन कुमारी गुरुङ	६	१९८७०१०२०१०९४	कृषि विकास बैंकभुम्लिचोक	३२५८०१६००६६१०१८	१२००
२४	अमृत बहादुर राना मगर	६	२००१०३०५०५३९६		३२५८०१४७४३०३०२१	३२००
२५	कर्ण बहादुर थापा मगर	६	२०११०५१०१०९३७		३२५८०५१८९०९५०११	३३११
					जम्मा	७७११
					कूल जम्मा	१२१४१२

असुल गर्नुपर्ने	१,२१,४१३

५४.३

भत्ता वितरणः सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ ले लाभग्राहीको नाम दर्ता र नवीकरण, लगत कट्टा तोकिएको मिति भित्रै परिचयपत्र अनिवार्य रुपमा नवीकरण गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुपर्ने, प्रत्येक बर्ष लगत अद्यावधिक गरी लाभग्राहीको संख्या यकिन गर्नुपर्ने, भत्ता वितरण गर्दा बैंक मार्फत गर्नुपर्ने, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चलान गर्न नियमित रुपमा अनुगमन गर्नुपर्ने, केन्द्रीकृत सूचना प्रणालीमा प्रविष्टी गरी अद्यावधिक गर्ने जिम्मेवारी सामाजिक सुरक्षाको अख्तियारी पाउने सम्बन्धित स्थानीय तहको हुने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले लाभग्राहीलाइ सामाजिक सुरक्षा भत्ता वापत यस वर्ष कूल रु.१५२५९३०५९ वितरण गरेको छ । लेखापरीक्षण योजना अनुसार सबै भन्दा बढी भत्ता वितरण गरिएको २ वटा वडाहरु वडा नं ५ र ६ को परीक्षण गरिएकोमा निम्न व्यहोरा देखियो ।

समुह/ त्रैमासिक	पहिलो त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक		बार्षिक विवरण संख्या	बार्षिक वितरण
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम		
अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२४२३	२८८४०५९३	४४८	२९०८१४४०	२४५९	२९११९८२३	२४६२	२९३७०१४२	९७९२	११६४११९९८
जेष्ठ नागरिक भत्ता (दलित)	२०१	१५९०६८०	२०५	१६२७९२०	२०१	१५९३३४०	१९७	१५७२०६०	८०४	६३८४०००
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	१७५	१३९२१२४	१७१	१३६४५८०	१६७	१३१४२१८	१५९	१२६८८२०	६७२	५३३९७४२
विधवा	३६७	२९१२७००	३८१	२९९१३४७	२८६	३०४८५३८	३९६	३११४८६०	१४३०	१२०६७४४५
पूर्ण अपाङ्गता भत्ता	१२३	१४६८३२०	१२४	१४६८७१९	१२०	१४३६४००	१२०	१४३६४००	४८७	५८०९८३९
अति अशक्त अपाङ्गता भत्ता	१८७	११८७४२४	१९२	१२०४३७७	१८६	११८४४१५	१८८	११९८०६४	७४४	४७७४२८०
दलित बालबालिका	२९३	४४७७१९	२९०	४५११५९७	२९४	४५६३८६	२९६	४५००५३	११७३	१८०५७५५
जम्मा	३७६९	३७८३९५६०	३८११	३८१८९९८०	३८१३	३८१५३१२०	३८१८	३८४१०३९९	११८२३	१५२५९३०५९

५४.४ **सामाजिक सुरक्षाः** आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा पालिकाले वितरण गरेको सामाजिक सुरक्षा रकम र लाभग्राहीको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

क्र स	पालिकाको जनसंख्या (२०७८ सालको जनगणना अनुसार)	लाभग्राही संख्या	लाभग्राही प्रतिशत	सामाजिक सुरक्षा रकम रु
१	२१३९४	३८१८	१७।८५	१५२५९३०५९

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : गण्डकी गाउँपालिका, गोरखा , गण्डकी गाउँपालिका , गोरखा

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	Bhuvan chapagai	२०८१-५-२०	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	TEK BIKRAM KUNWAR KSHETRI	२०८१-१-३०	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
५,११२,४२५	४,४८२,१२६	५४७,३५३	०	०	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	१०,१४१,९०४
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्यौंट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	०
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	१०,१४१,९०४

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		९४५९७५३१	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	४०१८१४२२६	चालु खर्च	३८१७६०४४७
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	२४५४४१६५	पूँजीगत खर्च	१७१७१०५२५
राजश्व बाँडफाँट	९०५१३३१४	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	११८९५८३३
आन्तरिक आय	१७७०५१३१		
अन्य आय	१२९७११८६		
कुल आय	५४७५४८०२२	कुल खर्च	५६५३६६८०५
बाँकी मौज्दात		७६७७८७४८	

अनुसूची - २

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्धारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा कतिपय प्रदेश र स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।

- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुन्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।

- संघ र प्रदेशबाट प्राप्त अनुदानमध्ये खर्च नभई वर्षान्तमा बाँकी रहेको मौज्दात आर्थिक वर्ष समाप्तिपश्चात् समेत फिर्ता हुँदा खर्चमा यथार्थता नदेखिएकोले सोमा सुधार गर्नुपर्दछ ।
- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- कतिपय कार्यसम्पन्न भइसकेका शीतभण्डारहरू प्राविधिकरुपले अधुरा भई सञ्चालन तथा उपयोग नभएको र निर्माणाधीन तथा निर्माण भइसकेका शीत भण्डारहरू गुणस्तरीय नदेखिएकोले यसमा सुधार गरी सञ्चालन गर्नुपर्दछ। स्थानीय आवश्यकता विश्लेषण गरी दिगो सञ्चालनको सुनिश्चितता गरेर मात्र शीतभण्डारहरू निर्माण गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक लेखापरीक्षण नुहने, भएकोमा प्रतिवेदन नदिने, प्रतिवेदनमा उल्लिखित बेहोरा कार्यान्वयन नहुने, आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई फरक जिम्मेवारीमा खटाउने गरेकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी देखिँदैन। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।
- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।